24-мĕш çул тухать. Хакĕ 10 пус.

1941
ЯНВАРЬ
10
ЭРНЕКУН
8 (5723) №

Пĕтĕм тĕнчери пролетарисем, пĕрлешĕр!

Чăваш Коммуни

ВКП(б) ОБКОМĔПЕ
ШУПАШКАР ХУЛА КОМИТЕЧĔН,
ЧАССР ВЕРХОВНЫЙ СОВЕЧĔН
ТАТА ШУПАШКАР ХУЛА СОВЕЧĔН
ХАÇАЧĔ.

Обществăллă выльăх-чĕрлĕхе тутă тата ăшă çĕрте усрар

ССР Союзĕн Совнаркомĕ тата ЦК ВКП(б) «Колхозсенче обществăллă выльăх-чĕрлĕх ĕрчетес ĕçе вăйлатмалли мероприятисем çинчен» постановленни йышăннă хыççăн, парти тата совет организацисем выльăх-чĕрлĕх ĕрчетес ĕçре чылай ĕçсем туса ирттерчĕç. 1940 çулта республикăри колхозсенче çĕнĕрен 236 ферма организациленĕ. Ку шутра мăйракаллă шултра выльăх фермисем — 17, сысна фермисем — 80, сурăх фермисем — 139. Кунсăр пуçне тата чăх-чĕп фермисем нумай организациленĕ. Халĕ ĕнтĕ пирĕн республикăра 3 фермăллă колхозсем çĕршерĕн шутланаççĕ.

Обществăллă выльăх-чĕрлĕх ĕрчетмесĕр пуян та тĕреклĕ колхоз тума май çук. Çакна малта пыракан колхозсем яланах асра тытса тăраççĕ, вĕсем фермăсен ĕçне лайăхлатса пыраççĕ, выльăхсен шутне куллен ÿстереççĕ, уйрăмăнах çамрăк выльăхсем çине тимлĕн çавăрăнса пăхаççĕ.

Çапах та пирĕн халĕ те выльăх-чĕрлĕх ĕрчетес ĕç çителĕксĕр пырать-ха. Республикăри колхозсем 1940 çулта выльăх-чĕрлĕх ĕрчетес тĕлĕшпе государство планне тултараймарĕç. Уйрăм районсенче выльăхсен шучĕ ÿсес вырăнне чакса пырать. Калининский районра 1940 çулти январь уйăхĕнчен декабрь уйăхне çити вăхăтра выльăхсен шучĕ 50 пуç ытла чакнă. Çавăн пекех Улатăр, Куславкка, Сĕнтĕр, Етĕрне районĕсенче те выльăхсен шучĕ чылай чакнă. Сыснасене илсен те çакнах куратпăр. Элĕк районĕнче январь уйăхĕнче виçĕ пин ытларах сысна пулнă пулсан, декабрь уйăхĕ тĕлне икĕ пин ытларах кăна юлнă.

Уйрăм районсенчи колхозсенче, выльăхсене тирпейсĕр пăхнă пирки, уйрăмах çамрăк выльăхсем вилни чылай пулнă. Йĕпреç районĕнче 1940 çулта 11 уйăх хушшинче 47 пăру, 43 путек тата сысна çурисем 166 пуç вилнĕ. Советский, Канаш, Ишлей, Красноармейский тата ытти районсенче те çамрăк выльăхсем чылай вилнĕ.

Хирпоçĕнчи «Победа» колхозра (Вăрнар районĕ) 1940 çулта 6 уйăх хушшинче 38 лаша вилнĕ. 26 лаша июнь уйăхĕнче вăрманта вилнĕ. Ку лашасене вăрмана чĕрĕлме янă пулнă. Анчах лашасене пĕр вырăнта вĕренпе тата урисене тăлласа тытса усранă, çавăнпа лашасем чăтайман, виле пуçланă. Колхоз правлени председателĕ Плотников, бригадирсем, аслă конюх вăрмана кайса та курман. Колхозниксен пухăвĕ çак ĕçе сÿтсе-явса, айăплисене суд умне тăратма йышăннă. Ун çинчен ВКП(б) райкомĕнче те, райсовет исполкомĕнче те сÿтсе-явнă, районри прокурора айăплисене суд умне тăратма хушнă. Юлашкинчен ку ĕç республикăри прокуратурăна та пырса çитнĕ. Темĕн чухлĕ хут варалană. Анчах айăплисене ответ тыттарман. Ку колхозра кĕркунне татах 4 лаша вилнĕ, 20 кĕсре хăм пăрахнă. Çак фактсем вĕсем выльăх-чĕрлĕх ĕрчетес ĕç çине чунсăрăн пăхни çинчен калаççĕ.

ВКП(б) Обкомĕн октябрь уйăхĕнче пулса иртнĕ пленумĕ республикăра выльăх-чĕрлĕх ĕрчетес ĕç мĕнле пыни çинчен тĕплĕн сÿтсе-явса татăклă решени йышăнчĕ. Пленум колхозсенчи выльăх-чĕрлĕх фермисене валли декабрĕн 1-мĕшчен выльăхсем илсе çитерме хушса хăварчĕ. Малта пыракан колхозсем пленум йышăннă решенине ĕçре пурнăçлаççĕ. Йĕпреç районĕнчи «Красный фронтовик» колхоз фермăсене, партипе правительство кăтартса панă пек, тĕрĕс йĕркелет. Çапла вĕсем, пăрусене государство хакĕпе тата панă пăру пуçне 20 ĕçкунĕ таран шутласа парса 14 колхозникрен пăрусем илсе, ĕне фермине валли выльăхсем илсе çитернĕ. Фермăсене тĕреклетесси çинчен малтан коммунистсен, комсомолецсен пухăвĕнче сÿтсе-явнă. Ку ĕçе актив пуçарса пынă. Чи малтан колхоз председателĕн заместителĕ Герасимов юлташ хăйĕн пăрушне фермăна панă, унтан — бригадирсем, колхозниксем.

Анчах кун пек фактсем сахал. Нумай колхозсем выльăхсене хаклă хакпа пасартан илеççĕ, е выльăхсене тырăпа улăштарса илеççĕ. Районри руководительсем çак ĕç çине аякран кăна пăхса тăраççĕ, фермăсене йĕркелес ĕçе партипе правительство хушнă пек, тĕрĕс организацилеме тăрăшни çук. Ахальтен мар ĕнтĕ чылай колхозсенче питех те пĕчĕк фермăсем пур. Ун пек 4—5 выльăхлă фермăсем иртнĕ çулта республикăра 185 пулнă.

Йĕпреç районĕнче 4 колхозра пĕрер сысна кăна, çавах вĕсем ферма шутĕнче тăраççĕ. Сăмахран, Ленин ячĕпе тăракан колхозри фермăра планпа 20 сысна пулмалла, кунта пĕр сысна кăна. «Красный Октябрь» колхозра пĕр сысна та çук, планпа 25 сысна пулмалла. Шупашкар районĕнчи 9 колхозра сурăх фермисенче ăратлă такасем кăна. Етĕрне районĕнчи Буденный ячĕпе тăракан колхоз ферминче 4 вăкăр, çав вăхăтрах пĕр ĕне те çук.

Хĕлĕн сивĕ кунĕсем килсе çитрĕç, колхоз фермисенче ответлă вăхăт пуçланчĕ. Халĕ ĕнтĕ обществăллă выльăх-чĕрлĕхе усрасси колхозсем выльăхсене хĕл каçарма мĕн таран хатĕрленсе çитнинчен килет. Анчах республикăри уйрăм колхозсем выльăхсене усрама пачах çуртйĕрсем туман. Йĕпреç районĕнче кун пек фактсем чылай. Сăмахран, «Красный водник» колхозра 35 лаша валли вите çитмест, Сталин ячĕпе тăракан колхозра 30 лаша валли витесем çук. Чылай çĕрте колхозсем выльăхсене, чăх-чĕпсене колхозниксен килĕсенче усраççĕ.

Хăшпĕр колхозсенче çуртйĕрсене юсаман, строительство планне те тултарман. Выльăхсем сивĕ çĕрте тăраççĕ. Шупашкар районĕнчи «Трактор» колхозра лашасен витине пачах ăшăтман, кантăксене лартман, тăрри уçă. Енесен витин алăк çук. Хирпоçĕнчи «Победа» колхозра сыснасен ферминче тислĕк, пылчăк тулнă, витĕрех çил вĕрет. Кунта лашасен витинче те йĕрке çук, витене вуçех тасатмаççĕ. «Мĕншĕн капла?» тесе ыйтсан: «витене тасатма кĕреçе те, шăпăр те, витре те çук, правлени илсе памасть», — ответлет аслă конюх Кузьмин юлташ.

Кун пек фактсене татах илсе кăтартма пулать. Нумай колхозсенче çамрăк выльăхсене усрас ĕç çине сăмăллăн пăхаççĕ, çавăнпа вара халь çурлană çурăсем чылай вилеççĕ.

Выльăх апачĕ кăçал çителĕклĕ. Анчах ăна чылай çĕрте нимĕнле нормăсăр, контрольсăр расходлаççĕ. Уйрăм колхозсенче выльăх апатне расходлама плансем тунă, анчах вăл плансем çинчен конюхсем, скотниксем, выльăх пăхакан ытти работниксем пĕлмеççĕ.

Çак çитменлĕхсем вĕсем Наркомзем, ВКП(б) райкомĕсем, райсовет исполкомĕсем выльăх-чĕрлĕх ĕрчетес ĕçе кирлĕ пек ертсе пыман пирки пулса пыраççĕ. Унтан та ытларах, час-часах районри руководительсем çакăн пек йĕркесĕрлĕхсемпе килĕшеççĕ, вĕсене вăхăтра пĕтерме тăрăшмаççĕ. Уйрăм районсенче выльăх-чĕрлĕх ĕрчетес ĕçе ертсе пырассине пĕтĕмпех райзо çине йăвантарма пăхаççĕ. ВКП(б) Йĕпреç райкомне илсе пăхар. Райком 1940 çулта выльăх-чĕрлĕх ыйтăвĕсем çинчен хăйĕн заседанийĕсенче 10 хут сÿтсе-явнă, кунсăр пуçне вăл ыйтăва пленумра пĕр хут лартнă. Заседанисенче яланах райзо заведующин докладне итлеççĕ, выльăх-чĕрлĕх ĕрчетес тĕлĕшпе тумалли ĕçсене пĕтĕмпех райзона хушаççĕ. Сăмахран, çак заседанисенче 57 пунктран тăракан решенисем йышăннă. Вăл шутран 29 пункчĕ райзона тивет. Пур ĕçе те райзо çине йăвантараççĕ. Çак вăхăтрах райком пуçламĕш парторганизацисем выльăх-чĕрлĕх ĕрчетес тĕлĕшпе мĕнле ĕçлени çинчен пĕр ыйту та лартман. Райком инструкторĕсем те ку ĕçе хутшăнмаççĕ. Решенисем йышăннă, анчах решенисене мĕнле пурнăçланине тĕрĕслемен. Вĕсем районра выльăх-чĕрлĕх ĕрчетес ĕç мĕнле пыни çинчен цифрăсем тăрăх кăна пĕлеççĕ. Вăл чăннипе мĕнле пулнине конкретлăн пĕлмеççĕ. Зоотехниксем, ветеринари работникĕсем те колхозри фермăсенче сахал пулаççĕ. Ахальтен мар ĕнтĕ Йĕпреç районĕнчи Ленин ячĕпе тăракан колхоз председателĕ Ефимов юлташ хăйĕн хĕсĕр тата начар ĕнине фермăна панă, фермăри чи лайăх ĕнене хăйне валли илнĕ.

Паллах, ĕçри çакăн пек юрăхсăр стиле тĕпренех улăштармалла. Райкомсен выльăх-чĕрлĕх ĕрчетес ĕçе конкретлăн ертсе пымалла, колхозсен руководителĕсен выльăх-чĕрлĕх ĕрчетес ĕçри ответлăхне ÿстермелле, мĕншĕн тесен партипе правительство колхоз хуçалăхне вĕсене шанса панă.

Иртнĕ çулта колхозсем лайăх тыр пул туса илчĕç. Выльăх-чĕрлĕх ĕрчетме апат çителĕклĕ. Халĕ мĕнпур ĕç выльăх-чĕрлĕх ĕрчетес ĕçе ертсе пыма пĕлнинче. Партипе совет организацисен задачи вăл — обществăллă выльăх-чĕрлĕхе, уйрăмах çамрăк выльăха лайăх пăхса усрасси пулса тăрать. Халĕ сыснасем çурăлама тытăнчĕç, ĕнесем, сурăхсем пăрулама пуçларĕç. Çамрăк выльăх валли ăшă витесем пулмалла, фермăри работниксене выльăх-чĕрлĕхе лайăх пăхма вĕрентмелле.

Выльăхсене тĕрĕс-тĕкĕл тата сыввăн хĕл каçарасси колхоз хуçалăхне тĕреклетсе пымалли майсенчен пĕри пулса тăрать.

ПĔЛТЕРНИ

ССР Верховный Совет Президиумĕн Секретариачĕ СССР орденĕсемпе наградăланă çынсене çакăн çинчен пĕлтерет: **1936 çулти апрелĕн 1-мĕшпе 1937 çулти декабрĕн 31-мĕш хушшинчи тапхăрта панă, 1940—41 çулсенче укçа илмелли тата чугунçул тăрăх çÿремелли срокĕсем тухакан орден докуменчĕсене 1941 çулти январĕн 1-мĕшĕнчен пуçласа çĕнĕ орден докуменчĕсемпе улăштарас пулать.**

Çак документсене улăштармалла: орден кĕнеки, укçа илсе тăмалли купонсен тата тÿлевсĕр ларса çÿремелли билетсен кĕнеки.

Орден докуменчĕсене наградăланă çын пурăнакан вырăнта государствăн центральнăй тата районсенчи перекет кассисем урлă улăштараççĕ.

Наградăланă çынсен, орден докуменчĕсене 1936 тата 1937 çулсенче илнисен, 1941 çулти январь—февраль уйăхĕсем хушшинче хăйсен докуменчĕсене, награда илнисене учета илес тата регистрацилес тĕлĕшпе ĕçлекен отдела (Москва, Берсеневская набережная, д 2/20) ярса пама хăйсем пурăнакан вырăнти центральнăй е районри перекет кассисене расписка тăрăх парас пулать.

Наградăланă çынсен, орден докуменчĕсемпе пĕрле, перекет кассисене 5×6 сантиметр пысăкăш 3 фотокарточка памалла, çав фотокарточкăсене вырăнти Советра е ĕç вырăнĕнче ĕнентермелле.

ВКП(б) XVIII КОНФЕРЕНЦИЙĔ ЯЧĔПЕ ПЫРАКАН СОЦИАЛИЗМЛĂ ĂМĂРТУ

С. М. Киров ячĕпе тăракан «Электросила» заводăн (Ленинград) кузнечно-сварочнăй цехĕнче ВКП(б) XVIII конференцийĕ ячĕпе пуçланă социализмлă ăмăрту анлăн сарăлса кайнă. **Ÿкерчĕк çинче:** XVIII партконференци ячĕпе хăйсем çине илнĕ обязательствăсене ăнăçлăн тултарса пыракан тимрĕç-стахановецсен бригади. Сулахайран сылтăмалла: С. Г. Кузнецов (бригадир), В. В. Долгодворов, И. А. Мартехова тата Н. Ф. Федоров (смена мастерĕ). Ăмăртун малтанхи тăватă кунĕ хушшинче бригада ĕç тухăçлăхне, малтанхи кунсемпе танлаштарсан, 15—20 процент ÿстернĕ.

Р. Мазелев фото-ÿкерчĕкĕ (ТАСС).

Партконференци ячĕпе

ТЯНЬ-ШАНЬ ÇИНЧИ ЧИКĔ. Плеханов юлташ командир пулса ертсе пыракан застава Тянь-Шань ледникĕсенчен пĕрин патĕнче вырнаçнă. Застава халăхсем пурăнакан пунктсенчен темиçе çĕр километр аякра. Ун патне пымалли çул пит пысăк перевалсем урлă выртать. Юлашки кунсенче застава районĕнче 53 градус таран сивĕ тăрать. Сăрт-тусем çинче çил-тăвăл та темиçе талăк хушши алхасать ĕнтĕ. Заставăра ВКП(б) XVIII конференцийĕ умĕн хисеплĕ боевой вахтăна тăма тивĕçлĕ пулассишĕн социализмлă ăмăрту анлăн сарăлса пырать. Боецсем çар ĕçне тата политикăна вĕреннĕ çĕрте отлично показательсем илме, конференци уçăлнă кун тĕлне «Альпинист СССР» пĕрремĕш сыпăк значокĕн нормисене пама пулнă.

КРАСНОЯРСК. Больше-Муртински МТ Станцийĕ тракторсене юсамалли çулталăк планне крайра пуринчен малтан пурнăçланă. Машинно-тракторнăй станци коллективĕ партин Пĕтĕм Союзри XVIII конференцийĕ уçăлнă тĕле тракторсем çумне кăкармалли инвентаре, февралĕн 15-мĕш тĕлне — комбайнсене юсаса пĕтерме пулнă. Коллектив ялхуçалăх машинисене юсас тĕлĕшпе хăйсемпе юнашар Бартатски МТ Станци работникĕсене те пысăк пулăшу парать.

ЛЬВОВ. Партин Пĕтĕм Союзри XVIII конференцийĕ ячĕпе пыракан социализмлă ăмăртăва хутшăнса, Вижнянски, Нивковски тата Радеховски МТ Станцисенчи работниксем тракторсене капитальнăй тата текущий ремонт тумалли çулталăк планне тултарнă. Радеховски МТ Станцинче Жадан, Кучман трактористсем тата слесарь Черный мала тухнă, вĕсем икшер норма тата унран та ытларах панă.

Ăмăрту сарăлсах пырать

ШАХАСАН. Районри чылай предприятисемпе промартельсем, колхозсем çĕнĕ çула пысăк çитĕнÿсемпе кĕтсе илчĕç. Вĕсем партин Пĕтĕм Союзри XVIII конференцийĕ ячĕпе пуçланса кайнă социализмлă ăмăртăва хутшăнса, конференци уçăлнă тĕле татах пысăк çитĕнÿсем тăвассишĕн кĕрешеççĕ.

Шуркассинчи çĕвĕ çĕлекен промартель январĕн 1-мĕш тĕлне иртнĕ çулти производствăллă плана 220 процент тултарнă. Ку промартель çулталăк хушшинче 100 пин тенкĕлĕх продукци панă. Промартельте ĕçлекенсем партин XVIII конференци ячĕпе пуçланнă социализмлă ăмăртăва хутшăнса, конференци уçăлнă тĕле 1941 çулăн 1-мĕш кварталти производствăллă плана 100 процентпĕпех тултарма обязательство илчĕç. Çак обязательствăна пурнăçлас тĕлĕшпе халь пĕр-пĕрин хушшинче социализмлă ăмăртăва анлăн сарса илчĕç. Н. Никитин, О. Егорова, А. Антонов, Герасимов çĕвĕçсем хăйсен кулленхи ĕç нормине яланах 150—200-шер процент тултарса пыраççĕ.

Районри типографи те 1940 çулта ытти çулхисенчен лайăхрах ĕçлесе пычĕ. Январĕн 1-мĕш тĕлне типографи çулталăк планне 133,3 процент тултарнă. Кăçалхи çул типографи татах та пысăкрах çитĕнÿсем тăвасса шанма пулать. Рабочисен коллективĕ партин XVIII конференцийĕ уçăлнă тĕле январьпе февраль уйăхĕсен планне ытлашшипех тултарма обязательство илчĕ.

Шăхасанти машинно-тракторнăй станци 1940 çулти 4-мĕш кварталта тракторсем юсас плана 108 процент тултарнă. Ремонтра ĕçлекен рабочисемпе трактористсем партин XVIII конференцийĕ уçăлнă тĕле тракторсене 90 процент таран юсаса çитерме обязательство илчĕç. Вĕсем хăйсен обязательствисене пурнăçлас тĕлĕшпе пĕр-пĕринпе ăмăртса ĕçлеççĕ. Акă, Филипповпа Григорьев бригадисем пĕр-пĕринпе ăмăртса ĕçлеме тытăнчĕç. Çакăн хыççăн Григорьев бригади каçхи сменăпа ĕçлессине организациленĕ.

Машинно-тракторнăй станцине Сĕнтĕрвăрри МТС ăмăртăва чĕннĕ. Шăхасан МТС вĕсен чĕнĕвне йышăннă.

Партин XVIII конференцийĕ ячĕпе пуçланнă социализмлă ăмăрту колхозсем хушшинче те анлăн сарăлса пырать. Районра çулсеренех малта пыракан Киров ячĕпе тăракан колхоз кăçал икĕ колхозпа ăмăртса ĕçлет. Уйкас Кипекри Тельман ячĕпе тăракан колхоз тата Авăспÿрт Кипечри «Березовка» колхоз, иртнĕ çулсенче кайра пынăскерсем, кăçал Киров ячĕпе тăракан колхозпа ăмăртăва тухса, унтан начар мар ĕçлеме обязательствăсем илчĕç. Киров ячĕпе тăракан колхоз çуракине пур енчен те хатĕрленсе çитнĕ темелле. Унпа ăмăртакан колхозсем те партин XVIII конференцийĕ уçăлнă тĕле çуракине пур енчен те хатĕрленсе çитме обязательствăсем илчĕç.

А. СОЛОВЬЕВ.

Хуçалăх организацисенчи партактивăн канашлăвĕ

КУСЛАВККА, январĕн 9-мĕш, (Телефонпа хамăр корр.). ВКП(б) райкомĕ январĕн 8-мĕшĕнче хуçалăх организацисенчи партактивăн канашлăвне туса ирттерчĕ. Канашлура ВКП(б) Пĕтĕм Союзри XVIII конференцине хатĕрленнĕ май хуçалăхлă организацисенче социализмлă ăмăрту мĕнле сарăлса пынине пăхса тухрĕ.

Комбинатри рабочисем уйăх çурă хушшинче продукци туса кăларас плана февралĕн 15-мĕш тĕлне 115 процент, çав вăхăт хушшинче ĕç тухăçлăхне ÿстерес плана 107,5 процент тултарма хăйсем çине обязательство илнĕ. Çак хисеплĕ ĕçе пурнăçлама мĕн кирлĕ комбинатăн пурте пур, рабочисен хастарлăхĕ пысăк, йывăç-чĕртавар çителĕклĕ. Анчах та комбинат январĕн пирвайхи 6 кунлăх планне 77 процент кăна тултарнă. Плана çакăн пек сахал тултарнин сăлтавĕ — йывăç çуракан цехра ĕç дисциплини начарринче. Хальхи вăхăтра комбинатри парторганизаци çав цех ĕçне лайăхлатассишĕн кĕрешет.

Январĕн 7-мĕшĕнче комбинат продукци туса кăларас пĕр кунхи плана тултарчĕ.

— Комбинат коллективĕн хăй çине илнĕ обязательствăна пĕтĕмпех пурнăçа кĕртмелле, — çапла каларĕç канашлура.

Районри ытти хуçалăх организацисенче те ВКП(б) Пĕтĕм Союзри XVII конференцийĕ умĕнхи ăмăртăва хутшăнса плансене ÿстерсе тултарма обязательствăсем илнĕ. Çак илнĕ обязательствăсене тултарасси машинно-тракторнăй станцинче, уйрăмах сутуилÿ организацисенче çителĕксĕр пулса пырать. Канашлу конференци умĕнхи ăмăртăва хутшăнса илнĕ обязательствăсене тултарассишĕн кĕрешессине куллен вăйлатса пыма кирлине палăртса хăварчĕ.

Ф. АЛЕКСАНДРОВ.

СССР ВЕРХОВНЫЙ СОВЕТ ПРЕЗИДИУМĔН УКАЗĔ

Горький хулинчи Ленин орденлĕ 92-мĕш номерлĕ завода И. В. Сталин юлташ ятне парасси çинчен

Завод коллективĕ, облаçри парторганизацисемпе совет организацийĕсем ыйтнине пурнăçа кĕртес, Ленин орденлĕ 92-мĕш номерлĕ завода **И. В. Сталин** юлташ ятне парас.

СССР Верховный Совет Президиумĕн Председателĕ
М. КАЛИНИН.

СССР Верховный Совет Президиумĕн Секретарĕ
А. ГОРКИН.

Мускав, Кремль.
1941 çулти январĕн 8-мĕш.

Шиллер-Парк тăвĕ çинчи пÿртре

ЧЕРНОВИЦЫ, январĕн 8-мĕш. (ТАСС). Шиллер-Парк ятлă çÿлĕ сăртăн чăнкă сĕвекĕсем тăрăх Уреки урамĕ явкаланса выртать. Çак урамри пĕр пÿрте — плюш фабрикинчи рабочи Герман Гартманăн хваттерне нумай хăна пухăннă. Кунта — Черновицы хулин çак кĕтессинче пурăнакан текстильщиксем, металлистсем, трикотажниксем, малярсем.

Вĕсем 1-мĕш номерлĕ суйлав участокĕн довереннăйĕ Черновицы хулинчи университет доценчĕ Орлик юлташ тавра пухăнса ларнă. Орлик юлташ депутата суйлама тăратнă кандидатсем çинчен каласа пама килнĕ. Калаçу сĕм çĕрлеччен пынă. Вăл коммунистсемпе беспартийнăйсен сталинла блокĕн кандидачĕсене халăх мĕн тери юратнине, шаннине кăтартса панă.

— Çур çул каярах, — тет Черновицы хулинчи фабрикăра 40 çул ытла ĕçленĕ Микола Харович, — эпир тĕрме хапхинчен тухакан Ласло Антонович Лука юлташа хаваслăн кĕтсе илтĕмĕр. Халĕ вăл — пирĕн Союз Советне депутата суйлама тăратнă кандидат. Ласло Антонович халăх ырлăхĕшĕн хăйĕн пурнăçне нихăçан та шеллесе тăман, çавăнпа та ăна халăх пĕтĕм чĕререн шанать. Лука юлташ хула Совет председателĕн заместителĕ пулса ĕçлет, пирĕн нумайăшĕн час-часах ун патне кайма тÿрĕ килет. Вăл пирĕн пурнăç çине яланах тимлĕн пăхать. Лука юлташ пек кандидатшăн эпир хамăрăн сасăсене савăнсах паратпăр!

Калаçу пĕтнĕ. Орлик юлташ сĕтел çине ансăр пленкăллă киноаппарат вырнаçтарса лартать. Ăна вăл хăйпе пĕрле илсе пынă.

Чÿречесем хыçĕнче тарăн юрпа витĕннĕ Черновицы хĕрри курăнать, сцена çинче вара Крымпа Кавказăн çуллахи пейзажĕсем шăвăнса иртеççĕ, совет курорчĕсенчи пурнăçăн сценисем курăнса иртеççĕ, çакна пула довереннăй кану илмелле аслă право çинчен, Сталинла Конституцире çырса хунă право çинчен калакан сăмахсем уйрăмăнах вăйлăн янăраççĕ.

Рабочисен предместьинче пурăнакан çынсем, халиччен театрта мар, кинора та темиçе çулсем хушши пулман çынсем, кинофильма куç илмесĕр пăхаççĕ.

Ĕççыннисем Латви Компартийĕн Центральный Комитечĕ чĕнсе каланине сÿтсе-яваççĕ

РИГА, январĕн 8-мĕш. (ТАСС). Республикăра пур çĕрте те митингсем пулса иртеççĕ, вĕсенче ĕççыннисем Латви Компартийĕн Центральный Комитечĕ мĕнпур суйлавçăсене чĕнсе каланине пысăк çĕкленÿпе сÿтсе-яваççĕ. Тухса калакансен сăмахĕсем коммунистла партине, Сталин юлташа хĕрÿллĕн юратнă туйăмпа тулнă.

Митингсенче йышăнакан резолюцисенче суйлавçăсем: суйлавсен чаплă кунĕнче вĕсем пурте пĕр шухăшлă пулса халăх кандидачĕсемшĕн — Ленин — Сталин партийĕн аслă ĕçĕшĕн пĕтĕм чĕререн çунакан çынсемшĕн сасăлатпăр, тесе пĕлтереççĕ.

Ригăри «Квадрат» фабрикăри рабочисен, инженерсен, техниксен тата служащисен пухăвĕнче йышăннă резолюцире çапла каланă:

«1941 çулти январĕн 12-мĕшĕнче эпир пурте, пĕр çын пек пулса, суйлав урнисем патне кайса хамăрăн сасăсене Латви халăхĕн чи лайăх çыннисемшĕн — коммунистсемпе беспартийнăйсен блокĕн кандидачĕсемшĕн паратпăр. Эпир ĕç тухăçлăхне ÿстерме, продукци ытларах пама, унăн пахалăхне тăтăшах лайăхлатса пыма, хамăрăн юратнă тăван çĕршывăн оборона хăватне вăйлатма пулатпăр».

Çавăн пекех, Ригăри суднăсем тăвакан тата суднăсем юсакан заводра, Ригăри механически заводра, консерва тăвакан «Кайя» ятлă фабрикăра, «Омега», «Ригас», «Апавневс» фабрикăсенче, «Кегумс» электростанцинче, государство университетĕнче те митингсем пулса иртнĕ.

Хуласемпе ялсенче суйлавçăсем депутата суйлама тăратнă кандидатсемпе тĕлпулса калаçаççĕ.

ХРОНИКА

СССР Совнаркомĕ С. Г. Миленки юлташа Геодезипе Картографин СССР Совнаркомĕ çумĕнчи Главнăй Управлени начальникĕн заместительне лартнă тата ăна Геодезипе Картографин СССР Совнаркомĕ çумĕнчи Главнăй Управлени Коллегийĕн составне кĕртнĕ.

* * *

СССР Совнаркомĕ В. Д. Татарников юлташа Геодезипе Картографин СССР Совнаркомĕ çумĕнчи Главнăй Управлени начальникĕн заместителĕн обязанноçĕсенчен хăтарнă.

* * *

СССР Совнаркомĕ А. М. Редькин юлташа СССР Совнаркомĕ çумĕнчи Оборона промышленноçĕ тĕлĕшпе ĕçлекен Советăн членĕ пулма уйăрса лартнă, çавна май ăна Судостроительнăй промышленность Халăх Комиссарĕн пĕрремĕш заместителĕн обязанноçĕсенчен тата Судостроительнăй промышленность Халăх Комиссариачĕн Коллеги членĕнчен хăтарнă.

* * *

СССР Совнаркомĕ Н. С. Сметанин юлташа, вăл хăй ыйтнă тăрăх, СССР Çăмăл промышленность Халăх Комиссарĕн заместителĕн обязанноçĕсенчен хăтарнă. (ТАСС).

Ромны нефтепромыслинчи иккĕмĕш фонтан

РОМНЫ. Январĕн 7-мĕшĕнче Ромны промыслинчи 45-мĕш номерлĕ скважинăран нефть тапса тухма пуçланă. Нефть фонтанĕ 480 метр тарăнăшĕнчен тапса тăрать, унăн çÿллĕшĕ—5 метр. Çакă вăл — промыслари иккĕмĕш фонтан. Скважинăран талăк хушшинче 70 тонна нефть тапса тухать. Нефть трубасем тăрăх малтанах хатĕрлесе хунă хранилищене юхса пухăнать. 45-мĕш скважинăна мастер Сурков бригади срокран 8 кун маларах шăтарса çитернĕ. Пĕтĕм Союзри XVIII партконференци ячĕпе бригада тепĕр скважинине те çавăн пекех ăнăçлăн шăтарса çитерме пулнă.

20 пин сехет хушши шыв айĕнче

ЛЕНИНГРАД. Çĕршыври ватă водолазсем — Денисюк, Рухлов, Осипов, Епифанов, Сысолятин, Полдников, Шестаков, Федотов тата Громак юлташсем шыв айĕнче ĕçлеме пуçланăранпа 30 çул тулнă. Çак вăхăт хушшинче вĕсенчен кашниех вăтам шутпа 20-шер пин сехете яхăн шыв айĕнче ирттернĕ. Çак хăюллă 9 водолаз Советсен çĕршывĕнчи нумай тинĕссемпе юханшывсен тĕпĕнче пулса курнă. Полдников, Шестаков тата Федотов юлташсем «Садко» пăрçĕмрене шыв тĕпĕнчен хăпартса кăларас тĕлĕшпе ĕçленĕ. Юбилярсем халĕ те ЭПРОН-ра ĕçлеççĕ.

Булунри йĕлтĕрçĕсен похочĕ

БУЛУН (Якут АССР). Заполярьери Булун ялĕнчи йĕлтĕрçĕсем 220 километр хушшине йĕлтĕрпе тухма поход организациленĕ. Йĕлтĕрçĕсен çулĕ тундра урлă тăсăлса выртать. Вĕсен çак çула поляр каçĕн условийĕсенче, 50 градуса çитекен сивĕре тухмалла. Çак похода Хĕрлĕ Çар XXIII çул тултарнă ятпа пулакан йĕлтĕр кросне хатĕрленнĕ май организациленĕ.

Украинăри курортсенче

Украинăри курортсенче хĕллехи сезон хĕрсе пырать. Санаторисемпе кану çурчĕсенче 6 пин çын сывалать тата канать. Украинăн хĕвеланăçĕнчи здравницисем — Моршинри, Трускавецри, Борохтари, Яремчери санаторисем хĕллехи вăхăтра чи малтанхи хут ĕçлеççĕ. Кăнтăр Бессарабири чи лайăх санаторире — Бугазра 350 çын сывалать.

Çĕнĕ хула пулни

СТАЛИНАБАД. Каратегин айлăмĕнче пурĕ 20 хресчен çемьи пурăннă Дашти-сурх ятлă кивĕ кишлак вырăнĕнче, Новый Гарм хула — Гарм облаçĕн центрĕ çитĕнет. Халĕ педагогикăллă училищен тата шкулсен çурчĕсене туса лартнă, облисполкомпа парти обкомĕн çурчĕсене туса пĕтереççĕ. Сталинабадпа тÿрех çыхăну тытма телефонпа телеграф ĕçне йĕркелеççĕ. Иртнĕ çулта хула строительствине икĕ миллион тенкĕ ытларах расходланă.

ПАРТИ ПУРНĂÇĔ

Агитаци ĕçне производство ыйтăвĕсемпе çыхăнтаратпăр

Производствăра плана тултарса пырас, ĕç тухăçлăхне ÿстерес, продукцин хăйне ларакан хакне йÿнетес, лайăх пахалăхлă продукци туса кăларас ĕçре агитаци калама çук пысăк вырăн йышăнса тăрать. Агитациллĕ-массăллă ĕçе сарнă çĕрте яланах ĕç ăнăçуллăн пулса пырать. Ăçта политикăллă-массăллă ĕçе япăх организациленĕ, çавăнта ĕç дисциплини япăх, план тултармасть. Куна эпир хамăр заводри хăшпĕр фактсемпе çирĕплетсе парасшăн.

Пирĕн завод производство программине йĕркеллĕн тултарса пырать. 1940 çулти 11 уйăх планне эпир ултă кун малтан тултартăмăр, ĕç тухăçлăхĕ те чылай ÿснĕ, продукцин хăйне ларакан хакĕ чакнă т .ыт. те. Завод çакăн пек ĕçлени вăл, паллах, рабочисем хушшинче агитациллĕ-массăллă ĕçе анлăн сарса янинчен те килнĕ. Ку тĕлĕшпе уйрăмăнах агитколлектив пысăк ĕçсем тунă.

Пирĕн агитколлективра 31 çын (руководителĕ партбюро секретарĕ Беляков юлташ). Вĕсенчен агитаторсем пулса 20 çын, ыттисем вулавçăсем, беседчиксем пулса ĕçлеççĕ. Вĕсем хушшинче 5 комсомолец. Агитаторсемпе беседчиксем план тăрăх ĕçлеççĕ, тĕрлĕ ыйту тăрăх кашни уйăхрах семинар пулса иртет. Çав семинарсенче вара вĕсем кирлĕ материалсем, кăтартусем илеççĕ, пĕр-пĕрин опычĕсемпе паллашаççĕ.

Агитаци ĕçĕ яланах бригадăсенче, сменăсенче пулса иртет. Ĕç хыççăн-и, е ĕç пуçланас умĕн рабочисем пĕр çĕре пухăнаççĕ, çавăнта вара агитатор калаçу ирттерет. Агитатор 10—15 минут хушши калаçсан ыйтусем пуçланаççĕ. Паллах, тепĕр чухне калаçу пысăкрах тема тăрăх пулсан агитатора ытларах та калаçма лекет. Çитменнине тата агитатор калаçăва производство ыйтăвĕсемпе çыхăнтарать. Сăмахран, СССР Верховный Совечĕн Президиумĕ июнĕн 26-мĕшĕнче кăларнă Указа ăнлантарса панă чух агитаторсем завод 8 сехетлĕ ĕç кунĕ тата 7 кунлă ĕç эрни çине куçсан продукци туса кăларасси пысăккăн ÿсме пултарнине конкретлă примерсем илсе кăтартрĕç, ĕç графикĕсемпе паллаштарчĕç.

СССР Верховный Совечĕн Президиумĕ июнĕн 26-мĕшĕнче кăларнă Указа рабочисем пĕр кăмăллăн ырласа, ăна тĕплĕн пурнăçлассишĕн кĕрешеççĕ. Акă, июль уйăхĕнче ĕç дисциплинине 15 çын пăснă пулсан, октябрь уйăхĕнче 7 çын пăснă, ноябрьте унтан та сахал пулнă. Центральнăй лабораторинче ĕçлекенсем Указ тухиччен сменăра 2 анализ тунă, халĕ 4 анализ тăваççĕ. Куна пуçаракансем агитатор-комсомолкăсем Прохорова, Анчикова тата Можаева юлташсем пулчĕç.

СССР Верховный Совечĕн Президиумĕ июлĕн 10-мĕшпе августăн 10-мĕшĕнче кăларнă Указсем çинчен те массăна лайăх ăнлантарса панă. Çавна май заводра брак туса кăларасси пĕтнĕ.

Юлашки вăхăтра агитаторсемпе беседчиксем Калинин юлташ «Коммунистла воспитани çинчен» тунă доклада, Конституци кунĕ çинчен калаçусем туса ирттерчĕç. Кунсăр пуçне кашни кун тенĕ пекех вĕсем хаçатсем çинчи кулленхи çĕнĕ хыпарсене вуласа параççĕ. Уйрăмăнах ку тĕлĕшпе комсомолецсенчен Ильин, Уруков, Прохорова юлташсем лайăх ĕçлеççĕ. Вĕсем агитаци ĕçне куллен туса пыраççĕ. Çавăнпа пĕрлех вĕсем хăйсен политикăллă пĕлĕвне ÿстерессишĕн куллен тăрăшаççĕ. Кашниех «ВКП(б) историйĕн кĕске курсне» вĕренет. ВКП(б) райкомĕ ирттерекен лекцисемпе консультацисене çÿреççĕ т. ыт. те.

Анчах пирĕн ĕçре çитменлĕхсем те çук мар. Сăмахран, цехсенче стена хаçачĕсем вăхăтра тухса тăмаççĕ, кружоксен ĕçĕсем те çителĕксĕр. Уйрăм агитаторсем хăйсен ĕçĕсене учета илсе пымаççĕ. Малашне çак ĕçсене те вăйлатмалла.

Агитаци ĕçне пур енпе те анлăн сарса пырса завода пур кăтартусем тăрăх та мала кăларасси—çакă пирĕн задача пулмалла.

Г. ЕГОРОВ.

Çĕмĕрлери «Большевик» заводри ВЛКСМ комитечĕн секретарĕ.

* * *

Колхозри комсомолецсем

Çĕнĕ Йĕкĕтри «Свобода» (Красноармейский р.) колхозри комсомол организацинче комсомолецсем хальхи вăхăтра Хĕрлĕ Çар 23 çул тултарнă ятпа пулакан йĕлтĕр кросне тимлĕн хатĕрленеççĕ. Ку ыйтăва ятарласах комсомолецсен пухăвĕнче сÿтсе-явнă. Кроса хатĕрленнĕ май комсомолецсенчен икĕ команда тунă, пĕри—ГТО 1-мĕш сыпăк нормисене парас енĕпе, тепри — БГТО нормисене парас енĕпе ĕçлеме тытăнчĕç. Командăсем валли 10 мăшăр йĕлтĕр пур.

Çавăн пекех хальхи вăхăтра комсомолецсем çуракине тĕплĕн хатĕрленессишĕн кĕрешеççĕ. Колхоз ял хуçалăх машинисене юсаса пĕтернĕ, вăрлăхсене сортласа тасатнă, пăрçа йышши культурăсене пĕтĕмпех алла сортланă, тĕрлĕрен минераллă удобренисене çителĕклĕ кÿрсе килнĕ. Тислĕке тирпейлĕ пуçтарса упраççĕ.

Колхозра агрокружок организациленĕ. Кружока ертсе пыма ятарласа курсран вĕренсе тухнă И. Кириллов юлташа хушнă. Çуракине лайăх ирттерессишĕн, 1941 çулта вăйлă тырпул туса илессишĕн колхоз «Большевик» колхозпа ăмăртать. Колхоз 1941 çулти ялхуçалăх выставкин кандидачĕ, вăл 1940 çулта гектартан вăтамран 16,5 центнер тĕштырă туса илнĕ.

Пĕтĕм фондсене уйăрса хăварнă хыççăн колхозниксене кашни ĕçкунĕ пуçне колхоз тыррăн 3,2 килограмм валеçсе парать.

Пур комсомолецсем те — Осоавиахим членĕсем. Оборона кружокĕсенче вĕренсе паянхи куна 13 комсомолецран ПВХО 1-мĕш сыпăк значокĕн нормине 11 комсомолец, ГСО значокĕн нормине 5 комсомолец, ГТО 1-мĕш сыпăк значокĕн нормине 2 комсомолец, ВС нормине 6 комсомолец панă.

Н. СКВОРЦОВ.

* * *

Организаци ĕçне япăхтарнă

Шăхасан районĕнчи пĕрремĕш участокри халăх судĕнчи комсомол пуçламĕш организацийĕ юлашки вăхăтра питех те япăх ĕçлеме пуçларĕ. Комсомол организацин секретарĕ Алексеев организацин ĕçне йĕркелессишĕн тăрăшмасть. Комсомолецсем пĕри те хăйсен политикăллă тата пĕтĕмĕшлĕ пĕлĕвĕсене ÿстерес тĕлĕшпе ĕçлемеççĕ, обществăллă ĕçе те сахал хутшăнаççĕ. Комсомол организацин пухăвĕ пулманни те нумай вăхăт иртрĕ. Алексеев пуху тума шутламасть.

Иртнĕ çулсенче комсомол организаци пуçарнипе шавлă оркестр, драмкружок тата Осоавиахим организацийĕ ĕçленĕ. Халь вĕсен ĕçĕсем те чарăнса ларнă. Комсомол пуçламĕш организацийĕ вĕсен ĕçне пуçарса ярассишĕн пачах тăрăшмасть.

В. ЯКОВЛЕВ.

Шăхальри вулав çурчĕ

ВАРМАР. Шăхальри вулав çурчĕ партипе правительство решенийĕсене колхозниксем хушшинче ăнлантарас, ялти колхозсенче культурăллă-массăллă ĕçсене организацилес çĕрте пысăк вырăн йышăнса тăрать.

Ĕçсене çĕнетсе татах та лайăхлатас шутпа вулав çурчĕн советне турăмăр. Кунта ялсовет исполкомĕн председателĕ М. Хветти юлташ, учительсем, активлă колхозниксем кĕчĕç. Вулав çурчĕ план тăрăх ĕçлесе пырать. Планпа наука, сывлăха сыхлас ыйтусем тăрăх лекцисемпе докладсем ирттеретпĕр.

Юлашки вăхăтра Н. Воробьева учительница мункун ăçтан пуçланса кайни тата унăн сиенлĕхĕсем çинчен, фельдшер С. Павлов юлташ сывлăха сыхлас ыйтусем çинчен калаçусемпе докладсем туса пачĕç.

Ялта драмкружок пур. Вулав çурчĕ çак кружока ĕçре нумай пулăшусем парать. Кружок ĕçĕнче В. Ильин, П. Кузьмина, В. Саботарева, З. Григорьева, И. Андреев юлташсем активлăн хутшăнса ĕçлеççĕ. Вĕсем аван ĕçленипе кÿршĕри колхозсене те постановкăсемпе çÿретпĕр.

Ялсовет бюджетпа пăхнă укçа-тенкĕпе тивĕçлипех усă куратпăр. Вулав çурчĕ музыка инструменчĕсем туянчĕ. Халь пирĕн патефон, гитара, мандолина, шашкăпа шахмат, домино çителĕклĕ.

Вулав çуртне чăн-чăн культурăллă сăн кĕчĕ. Чÿречесем çине илемлĕ занавескăсем çакнă, сĕтелсем çине клеенка сарнă. Чечексем лартса тухрăмăр. Халь вулав çуртне ытараймии илемлĕ сăн килсе кĕчĕ. Пушă вăхăтра колхозниксем вулав çуртне йышлăн çÿреççĕ.

Халь пирĕн умра колхозсене çуракине хатĕрленес, культурăллă-массăллă ĕçсене вăйлатас, стена хаçачĕсен ĕçне йĕркелес задачăсем тăраççĕ. Çак задачăсене, вулав çурчĕ çумне активана ытларах явăçтарса, ăнăçлăн пурнăçлассишĕн кĕрешетпĕр. **Краснов.**

* * *

Лайăх ĕçлекен почтальонсем

ЙЕПРЕÇ. Еремей Иванов вунă çул хушши ĕнтĕ пĕр улшăнмасăр çыхăну оргăнĕсенче ĕçлет. Вăл 1932 çултан пуçласа 1938 çулччен Эпеç ялĕнче почтальон пулса ĕçленĕ. Хăйĕн ĕçне яланах чыслăн пурнăçласа пынă. Хаçат-журналсем сарас плана ытлашшипех тултарнă. Хаçатсене подписчиксем патне çухатмасăр тата вăхăтра çитернĕ.

Лайăх ĕçлесе пынăшăн Иванова 1938 çулта Çĕнĕ Чурашри çыхăну уйрăмĕн начальникне лартнă. Кунта та вăл тăрăшса ĕçлесе пырать. Çĕнĕ Чурашри çыхăну уйрăмĕ лайăх ĕçлекенсенчен пĕри шутланать.

Вăл кăçал та хаçат-журналсем сарас плана ытлашшипех тултарнă, районра малти вырăна тухнă. Çыхăну уйрăмне [illegible] ял кĕрет. Çак ялсене пурĕ 1155 экземпляр хаçат килет, кашни яла 128 экземпляр тивет.

Çавăн пекех Буинскри çыхăну уйрăмĕн начальникĕ Портнов та аван ĕçлет. Буинскра сланец рудникĕ, хăма çуракан завод, «1-ое Мая» аласталăх артелĕ пур. Вăл унта ĕçлекен рабочисем хушшинче хаçат-журналсем вуласа парать, калаçусем ирттерет.

Колхозсенчи почтальонсенчен Йепрес ялĕнчи Уткин, Хумпу Патăръелĕнчи Афанасьев юлташсем уйрăмăнах палăрса тăраççĕ.

Уткин юлташ 1937 çултанпа почтальонра ĕçлет. Вăл тăрăшса ĕçленипе кашни килех хаçат-журналсем килсе тăраççĕ. Районри «Колхоз пурнăçĕ» хаçата 110 экземпляр сарнă. Уткин юлташ колхозниксене час-часах хаçатсем вуласа парать. Лайăх ĕçленĕшĕн вăл икĕ хутчен преми илнĕ.

Афанасьев почтальон та ĕçре паха тĕслĕхсем кăтартать. Обществăллă ĕçсенче те активлăн хутшăнса ĕçлет. Вăл колхоз правлени членĕ, ревизи комисси председателĕ, агитатор. Çак ĕçсене те аван туса пырать.

Дм. МИХАЙЛОВ.

Латви СС Республикинче суйлав кампанийĕ вăхăтĕнче ĕçлеме 470 çĕрте художествăллă бригадăсемпе коллективсем организациленĕ. **Ÿкерчĕк çинче:** халăх юррисемпе ташшисен художествăллă коллектив участницисем Рига хулинчи суйлав участокĕсенче выступлени тăваççĕ.

Д. ЧЕРНОВ фото-ÿкерчĕкĕ (ТАСС).

Профорганизацисене ертсе пырассине вăйлатмалла

Вăрман касакансемпе вăрман юхтаракансен профсоюзĕн Чăваш обкомĕ 8373 çынна пĕрлештерсе тăрать, анчах вăл шутран профсоюз членĕнче 6.763 çын тăрать е вăл 80 процент ытларах пулать.

Профсоюз обкомĕ 12 райкома, 5 рабочкома, 2 месткома тата 8 профгруппорга пĕрлештерсе тăрать.. Кусемсĕр пуçне профсоюз райкомĕсене 116 рабочкомсемпе месткомсем тата 51 профгруппоргсем пăхăнса тăраççĕ.

ВЦСПС вырăнсенчи профоргăнсен отчетпа суйлав кампанине ирттерме йышăнсан, кашни организацире отчетпа суйлав пухăвĕсене ирттерме план тунă. Калас пулать, çав план пурнăçланса пыраймарĕ. Улатăр, Сĕнтĕрвăрри районĕсенче профоргăнсен суйлавĕ вăхăтра пĕтмен. Вăрман касакансемпе вăрман юхтаракансен профсоюзĕн обкомĕ профоргăнсен суйлавĕсене палăртнă срокра—1940 çулти декабрĕн 1-мĕшне пĕтерме тăрăшман.

Отчетпа суйлав кампанине хатĕрленнĕ вăхăтра çĕнĕрен члена илес ĕç çине ытларах çавăрăнса пăхнă. Ку тĕлĕшпе вара хăшпĕр утăмсем тунă темелле.

Член укçи пухассипе профсоюзăн Çĕмĕрле райкомĕ лайăхрах ĕçлет. Вăл çулталăкри плана ноябрĕн 20-мĕшне 101 процент ытларах тултарнă. Ытти райкомсем вара член укçи пухассипе начар ĕçлеççĕ. Обком член укçи пухмалли 11 уйăхри плана 77 процент ытларах кăна тултарнă.

Отчетпа суйлав кампанине ирттернĕ май, профоргăнсенче ĕçлеме çĕнĕ çынсене суйланă. Çак обком тăрăх 121 рабочкома пурĕ 602 çын, профгруппоргсем пулса ĕçлеме 333 çын суйланă. Вĕсенчен 475 çынна пирвайхи хут суйланă. Рабочкомсем çумĕнче яланлăх комиссисем организациленĕ.

Обком ВЦСПС X пленумĕн решенийĕ тăрăх хăйĕн ĕçне питĕ ерипен çĕнетсе урăхлатса пырать. Яланлăх комиссисем хăйсен ĕçĕсене ку вăхăтченех кирлĕ пек йĕркелемен. Плансем тунă та, çавăнпа лăпланса ларнă. Профсоюз членĕсен массине производство планĕсене тултарас тата ĕç дисциплинине хăпартас ĕçе çителĕксĕр мобилизациленĕ. Çавна пула вара вăрман касса турттарас плансем тулмасăр юлаççĕ. Уйрăмăнах, Шупашкар гортопĕ, Шăхасан, Хĕрлĕ Чутай райлесзагĕсем тата Киря, Çĕмĕрле мехлеспункчĕсем начар ĕçлеççĕ. Уйрăм вырăнсенче прогулсен тата хăйсен ирĕкĕпе ĕçрен тухса каякансен хисепĕ чакни курăнмасть-ха. Çĕмĕрле мехлеспунктĕнче Указ тухнăранпа октябрĕн 20-мĕшне çитиччен прогул тăвакансемпе хăйсен ирĕкĕпе ĕçрен тухса кайнисем 59 çын пулнă.

Начар ĕçлекенсемпе пĕрлех лайăх ĕçлекен комиссисем те çук мар. Милютинри мехлеспункт Октябрь уявĕ умĕнхи ăмăртăва хутшăнса, вăрман хатĕрлемелли 9 уйăхри плана 111 процент ытларах, турттармалли плана 117 процент ытларах тултарнă. Улатăрти леспромхоз вăрман турттармалли плана срокчен тултарнă.

Профсоюзăн Вăрнар райкомĕ хутла пĕлменнисене вĕрентес тĕлĕшпе начар мар ĕçлет. Ытти райкомсенче вара çак ĕç кая юлса пырать.

В. КОНСТАНТИНОВ.

Хаçатсене пăхса тухнă хыççăн

Парторганизацисен ĕçĕсене лайăх пĕлмелле

Малтанах хăшпĕр цифрăсем. Хĕрлĕ Чутай районĕнче пуçламĕш парторганизацисем пурĕ 27, вăл шутран колхозсенче—12, территориллĕ организацисем—2, шкулсенче—2, совет учрежденийĕсенче—11 шутланаççĕ. Çак пуçламĕш парторганизацисем парти членĕсемпе кандидачĕсене 320 çынна пĕрлештерсе тăраççĕ. Çирĕм çичĕ пуçламĕш парторганизаци тата вĕсем пĕрлештерсе тăракан коммунистсем партипе правительство решенийĕсене пурнăçлассишĕн кĕрешеççĕ, халăха коммунизм строительствин задачисене пурнăçлама мобилизацилеççĕ, политикăллă агитаци ĕçне туса пыраççĕ, хăйсем те вĕренеççĕ, ĕççыннисене те вĕрентеççĕ.

Парти организацисен пурнăçĕпе ĕçĕсене çутатасси районри хаçатсемшĕн питех те кирлĕ ĕç пулса тăрать. Кашни районри хаçатăн парти активĕпе, рядовой коммунистсемпе тачă çыхăну тытни тăрăх парторганизацисен нумай енлĕ ĕçĕсене тĕплĕн çутатса тăмалла, çапла майпа вара пуçламĕш парторганизацисене партиллĕ-политикăллă ĕçе тата хуçалăхлă ĕçсене ертсе пырассине лайăхлатма куллен пулăшмалла.

Хĕрлĕ Чутай районĕнчи **«Çĕнтерÿ çулĕ»** хаçат вара çак задачăна пурнăçлама тăрăшмасть, районри парторганизацисен ĕçĕсене питĕ çителĕксĕр çутатать. «Çĕнтерÿ çулĕ» хаçата вуласан пуçламĕш парторганизацисем тата уйрăм коммунистсем мĕнле ĕçленине курма çук. Парти пурнăçĕн ыйтăвĕ тăрăх сайра-хутра пичетлесе кăларакан материалсем те яланах пĕр ĕç çинчен —«ВКП(б) историйĕн кĕске курсне» вĕренесси мĕнле тăни çинчен калаççĕ.

Акă:

«Тралькасси ялсовечĕ çумĕнчи пуçламĕш парторганизацинчи 9 коммунистран пĕр Быков коммунист çеç «Кĕске курса» вĕренсе пĕтернĕ, ыттисем пачах вĕренме тытăнман».

«Уполнаркомзаг çумĕнчи пуçламĕш парторганизацинче 9 коммунистран пĕр коммунист, «Мотор» колхозри 9 коммунистран пĕр коммунист кăна «Кĕске курса» вĕренсе пĕтернĕ».

«Хĕрлĕ Чутайри вăтам шкулти учительсем первоисточник тăрăх вĕренеççĕ».

«Районри парторганизацинче 40 коммунист кăна «ВКП(б) историйĕн кĕске курсне» вĕренсе пĕтернĕ.

Парти организацисен тата коммунистсен ĕçĕ «ВКП(б) историйĕн кĕске курсне» вĕренессине лайăх йĕркеленипех пĕтет-и, вĕсен умĕнче урăх нимĕнле задачăсем те тăмаççĕ-и вара? Паллах, кашни коммунистăн большевикла партин историне тĕплĕн вĕренмелле, марксизм-ленинизм теорине алла илмелле, устав хушнине пурнăçа кĕртмелле. Анчах та парторганизацисен коммунистсен политикăллă пĕлÿне ÿстерес тĕлĕшпе ĕçлесе пынипе пĕрлех партипе правительство решенийĕсене пурнăçлассишĕн кулленхи практикăллă ĕçре активлăн ĕçлемелле, халăх хушшинче агитаци ĕçне туса пымалла.

Сăмахран, колхозсенчи парторганизацисене илес пулсан, вĕсен колхозсенче ĕç дисциплинине çирĕплетес, обществăллă хуçалăха вăйлатас, колхоз кадрĕсене воспитани парас тĕлĕшпе нумай ĕçлемелле. Апла пулсан, хаçатăн колхозсенчи пуçламĕш парторганизацисем колхоз хуçалăхне мĕнле ертсе пынине, коммунистсен производствăри примерлă ĕçĕсене пĕрмаях çутатмалла. «Çĕнтерÿ çулĕ» хаçат партиллĕ-политикăллă ĕçĕн пĕр енне илнĕ те, парторганизацисен ытти нумай енлĕ ĕçĕсене пачах манăçа хăварнă.

Совет учрежденисенчи парторганизацисен умĕнче те пысăк задачăсем тăраççĕ. Вĕсем ĕç дисциплинине çирĕплетес, бюрократизмпа волокитăна пĕтерес, учрежденисенче культурлăх, йĕркелĕх тăвас т. ытти тĕлĕшпе нумай ĕçлемелле. Хаçатăн совет учрежденисенчи парторганизацисем хăйсем умĕнче тăракан задачăсене мĕнле пурнăçланине кăтартмалла.

Тÿрех калас пулать, парторганизацисен ĕçĕсене çутатасси «вулав çурчĕ ĕçлемест», «силос хыврĕç», «уя тислĕк кăларчĕç» тесе çырассинчен йывăртарах. Парти пурнăçĕн ыйтăвĕсем çинчен çыракан авторсем те партиллĕ-политикăллă ĕçе лайăх пĕлекен çынсем: пуçламĕш парторганизаци секретарĕсем, вĕсен заместителĕсем, агитколлектив руководителĕсем, коммунист-стахановецсем, райком инструкторĕсем, партин районри активĕ пулмалла. Анчах «Çĕнтерÿ çулĕ» хаçатăн парти пурнăçне çутатакан çакăн пек авторсен коллективĕ çук. Çакна пула хаçат парторганизацисен пурнăçĕпе ĕçĕсене тĕплĕн пĕлсе тăрса ăна куллен çутатаймасть. ВКП(б) райкомĕ те «Çĕнтерÿ çулĕ» хаçат парти пурнăçне мĕнле çутатнипе сахал интересленет пулмалла. Ахалĕн хаçата авторсен коллективĕ тума, парти пурнăçне тĕплĕн çутатма пулăшнă пулĕччĕ.

◆

Хаçатра тухнă материалсем тăрăх

„Колхоз пурлăхне çирĕп сыхламалла“

«Чăваш Коммуни» хаçатăн 1940 çулти 277-мĕш номерĕнче Турханăн «Колхоз пурлăхне çирĕп сыхламалла» ятлă статьи пичетленсе тухнăччĕ.

Канаш районĕнчи çĕрĕç пайĕ пĕлтернĕ тăрăх, вăл статьяра асăннă фактсем пĕтĕмпех тĕрĕс пулнă. Янгăлчри Л. М. Каганович ячĕпе тăракан колхозра 119 центнер çĕрулми çĕртнĕшĕн айăплисене ответ тыттарма ĕçе суда панă. Елмачари «Майăн 1-мĕш» колхоз тыррине вăрлакансене 5 çынна тытса хупнă тата колхоз председательне Яковлева ĕçрен кăларнă.

КРИТИКĂПА БИБЛИОГРАФИ

Терминологи словарĕ*)

Нумаях пулмасть «Терминологи словарĕ» пичетленсе тухрĕ. Словаре чăваш чĕлхин орфографине, пунктуацине тата терминологине йĕркелес тĕлĕшпе ятарласа тунă комисси пăхса тухса редакциленĕ.

«Терминологи словарĕ» кăларни чăваш чĕлхи орфографийĕпе терминологине йĕркелес тĕлĕшпе юлашки çулсем хушшинче тунă пысăк ĕçсенчен пĕри пулса тăрать. Чăваш чĕлхине çĕнĕрен кĕрсе хутшăннă терминсене тĕрĕс ăнланас тата вĕсене тĕрĕс çырма вĕренес çĕрте словарь учительсене, шкул ачисене, пичет работникĕсене, агитаторсемпе пропагандистсене пысăк пулăшу пама пултарать. Кунсăр пуçне тата словарь, чăваш чĕлхине нумай çĕнĕ терминсем кĕртсе, ăна çĕнĕ сăмахсемпе пуянлатать, çапла вара, чăваш чĕлхине вырăс чĕлхипе çывхартас тата чăваш чĕлхин терминологийĕнче халиччен пулнă çитменлĕхсене пĕтерес çĕрте паха вырăн йышăнса тăрать.

Мĕнле çитменлĕхсем пулнă-ха пирĕн ку тĕлĕшпе? Чи малтанах çакна калас пулать: нумай терминсем тĕлĕшпе çирĕпленсе çитнĕ пĕр пек принцип пулман. Пĕр сăмахах пĕрисем ун пек, теприсем кун пек çырнă пулнă. Çавăнпа пĕрлех тата грамматиксем хушшинче вырăсла сăмахсенчен хăрани, мĕнле пулсан та вĕсене чăваш чĕлхине кĕртмесĕр тăма тăрăшни, тĕрĕссипе каласан, чăваш чĕлхине вырăс чĕлхинчен юриех аякра тытса тăма тăрăшни пулнă. Çавна пула вара, хăшпĕр сăмахсене кирлĕ мар çĕртенех чăвашла куçарнипе, вĕсене пăсса, халăх ăнланмалла мар туса пĕтернĕ пулнă.

Чăваш чĕлхин çĕнĕ орфографине йышăнни тата ун хыççăн çĕнĕ орфографи тăрăх йĕркеленĕ словарьсем пичетлесе кăларни халиччен пулнă çав çитменлĕхсенчен чылайĕшне пĕтернĕ те ĕнтĕ. Çак ĕçре, тепĕр хут калăпăр, «Терминологи словарĕн» вырăнĕ те пĕчĕк мар. Словарь—пуриншĕн те усăллă кĕнеке.

Анчах словарьте çитменлĕхсем те пур. Словарь тăватă разделран тăрать. Эпир ку статьяра пĕрремĕш раздела, обществăллă-политикăллă терминсене пухнă раздела кăна пăхса тухатпăр.

Словарьти çитменлĕхсенчен пĕри вăл чăвашла куçарма кирлĕ мар сăмахсене куçарни тата хăшпĕр сăмахсене, чăвашла куçарма май пур çинчех, куçармасăр хăварни пулать. Сăмахран, артель, войско, Центральный Комитет, прибавочная стоимость, царизм сăмахсене илер. Словарьте вĕсене çапла куçарнă: эртел, çар, Тĕп Комитет, хушăмлă стоимость, патша йĕрки. Ку сăмахсене куçарма кирлĕ пулман, вырăслах хăвармалла пулнă. Мĕншĕн тесен, хăварах куратăр, куçарнă хыççăн вĕсен пĕлтерĕшĕ урăхланать, çапла вара, пăсăлса, тĕрĕс мар пулса тухать. Братание, оброк, натуральный оброк сăмахсене вара куçармалла пулнă. Братание сăмаха—тăванлашни, оброк сăмаха—хырăç, натуральный оброк сăмаха—натурăпа илекен хырăç тесе куçарсан вĕсен пĕлтерĕшĕ нимĕн чухлĕ те пăсăлмасть.

Иккĕмĕшĕнчен, çакна калас пулать: словарьте çурма-чăвашла тата çурма-вырăсла предложенисем те тĕлпулаççĕ. Сăмахран, буржуазно-демократическая революция сăмаха--буржуазно-демократилле революци, морально-политическое единство сăмаха—морально-политикăллă пĕрлĕх тесе куçарнă. Чăн та ĕнтĕ, никамăн чĕлхи те ун пек сăмахсемпе калаçма пултараймасть. Мĕншĕн-ха çав сăмахсене буржуалла-демократилле революци, мораллĕ-политикăллă пĕрлĕх тесе куçарма юраман? Çакăн пек куçарсан тĕрĕсрех те, аванрах та пулмалла.

Словарьти тепĕр çитменлĕх вăл **ЛĔ, ЛĂ** аффикссемпе вĕçленме тивĕçлĕ паллă ячĕсене ЛЕ, ЛА аффикссемпе вĕçлени пулать. Илер, акă, историческая победа, диалектический материализм тата политическая свобода сăмахсене. Вĕсене çапла куçарнă: историлле çĕнтерÿ, диалектикăлла материализм, политикăлла ирĕклĕх. Пирĕн шутпа, çакăнта асăннă паллă ячĕсем, ун пек чухне ЛЕ, ЛА аффикссемпе вĕçленмелле. Мĕншĕн тесен, историлле çĕнтерÿ тени историческая победа сăмахăн чăн-чăн пĕлтерĕшне пăсать, вăл—победа по-исторически тенине пĕлтерет Историческая победа тени, тĕрĕссипе илсен, истори енчен илсе пăхсан питех те чаплă çĕнтерÿ тунă тенине пĕлтерет. Çавăнпа та, историллĕ çĕнтерÿ тесе çырмалла. Победа по-исторически тени вара пачах урăхла ăнлану парать: истори хăй çĕнтерÿсем тăвать пек туса тăрать. Диалектикăлла материализм тени те çавăн пирки тĕрĕс мар. Диалектикăлла материализм (материализм по-диалектически) мар, диалектикăллă материализм темелле. Çакăн пек калани кăна диалектический материализм сăмахăн чăн-чăн пĕлтерĕшне ăнлантарса пама пултарать. Чăн та, диалектический сăмаха та, тепĕр чухне, диалектикăлла тесе куçарма пулать, анчах кун пек чухне мар, тепĕр чухне. Сăмахран, истори çине диалектикăлла пăхни, теме пулать.

Политикăлла ирĕклĕх (свобода по-политически) сăмах пирки те çавнах калас пулать. Политикăлла ирĕклĕх мар, политикăллă ирĕклĕх тени тĕрĕс, мĕншĕн тесен, политическая свобода тени политика тĕлĕшĕнчен панă ирĕклĕх тенине пĕлтерет. Политическое воспитание сăмаха вара, чăн та, политикăлла воспитани тесе куçарма пулать, мĕншĕн тесен, сăмахăн пĕлтерĕшĕ ун пек куçарсан та çав-çавах юлать, пăсăлмасть.

Чăваш чĕлхи орфографийĕн тĕп правилисенче (72 §) çапла каланă: «ный», «енный», «ональный», «альный» аффиксла паллă ячĕсем япала камăннине тата мĕнпе çыхăннине пĕлтереççĕ пулсан, хăйсен тĕпне (вăл япала ячĕ пулать) камăнлăх падежĕн кĕске форминче лартаççĕ, вĕсем ăнлантарса паракан япала ячĕ 3-мĕш сăпат аффиксне йышăнать».

Словарьте вара çакăн пирки чылаях пăтраштарнă. Илер акă, общественное сознание, экономическая политика, родовой строй сăмахсене. Словарьте вĕсене çапла ăнлантарса панă: «общество сознанийĕ, экономика политики, ăру стройĕ. Пăхса тухар-ха, юриех, вăл сăмахсене ун пек куçарни тĕрĕс пулать-и? Общество сознанийĕ мар, обществăллă сознани тесе çырмалла пулнă. Общество сознанийĕ тени вăл обществăн хăйĕн сознанийĕ çинчен калаçнине пĕлтерет. Пирĕн вара сăмах обществăн сознанийĕ çинчен мар, пĕр-пĕр уйрăм çынăн обществăллă сознанийĕ пуррипе çукки çинчен, вăл çын общество çине тата обществăри хăйĕн обязанноçĕсем çине мĕнле пăхни çинчен пырать. Ăру стройĕ тени те çавăн пирки тĕрĕс мар. Сăмах пĕр-пĕр ăрури строй çинчен, пĕр-пĕр ăрăвăн хăйĕн шалти стройĕ çинчен пымасть вĕт-ха? Сăмах кунта, паллах, этем обществин аталанăвĕнчи пĕр-пĕр тапхăрта пулнă строй çинчен, общество стройĕ çинчен пырать. Çавăнпа та родовой строй сăмаха ăру стройĕ тесе куçарни пачах тĕрĕс мар. Ăна ăрулла строй тесе куçармалла, мĕншĕн тесен, сăмах, малтанах каларăмăр, çынсем ăрăвăн-ăрăвăн пурăннă вăхăт çинчен пырать.

Кĕскен те пулин хăшпĕр уйрăм сăмахсем çинче чарăнса тăрас килет. Словарьте çакăн пек предложенисемпе сăмахсем тĕлпулатпăр: инженери-техника работникĕсем, пĕртан мар аталану, раскулачить туни, машина-трактор станцийĕ т. ыт. те. Çак сăмахсене урăхларах куçарса çырсан аванрах пулнă пулĕччĕ. Сăмахран, çакăн пек çырма май пур: инженерсемпе техниксем, пĕр пек мар аталанни, раскулачилани, машинăпа трактор станцийĕ.

Уйрăмăнах новая экономическая политика (НЭП) сăмаха чăвашла мĕнле çырасси çинчен. Словарьте ăна: çĕнĕ экономикăллă политика тесе куçарнă. Пирĕн шутпа: экономикăллă çĕнĕ политика тесе çырмалла, мĕншĕн тесен çĕнĕ сăмах политикăпа çыхăнса тăрать.

Юлашкинчен çакна калас пулать: вырăсла чĕлхерен куçса килнĕ паллă ячĕсене нумайĕшне **ЛĔ, ЛĂ, ЛЕ, ЛА** аффикссемпе вĕçлеме май пур çинчех, **НĂЙ** аффикссемпе кĕртнĕ. Сăмахран, коммунальнăй, материальнăй, объективнăй, патриархальнăй т. ыт. те. Çавăн пек аффикссемпе, мĕн май пур таран, сахалтарах усă курмалла. Мĕншĕн тесен, вĕсемпе ытларах усă курма тăрăшни, юлашкинчен, йăнăшсем патне илсе пыма пултарать.

Словарьте çитменлĕхсем пур, анчах пĕтĕмĕшпе илсен, словарь питĕ кирлĕ кĕнеке пулса тăрать.

Пирĕн ĕнтĕ халĕ орфографи словарĕ те, терминологи словарĕ те пур. Анчах хаçатсенче, журналсенче тата шкулсенче ĕçлекен хăшпĕр юлташсем енчен çак словарьсене çирĕппĕн пăхăнни çук-ха.

Вăхăт ĕнтĕ халиччен пулнă пăтраштарăва пĕтерме. Чĕлхере çирĕпленнĕ термин, пĕрлĕх пултăр—çакăн пек задача тăрать халĕ пирĕн умра.

Р. МАЛЮТИН.

---

*) Чăвашгосиздат, Шупашкар, 1940 çул, 157 стр., хакĕ 2 тенкĕ. Чăваш АССР Наркомпросĕ çирĕплетнĕ.

Выставка кандидачĕсен докуменчĕсене çырса йĕркелесси

1939—40 çулсенче Пĕтĕм Союзри ялхуçалăх выставкин кандидачĕсен докуменчĕсене пирĕн Чăваш республикинче вăхăтра çырса йĕркелеймен пирки хăшпĕр кандидатсене çирĕплетмесĕр хăварнисем те пулкаланă. Юлашкинчен вара тивĕçлĕ кандидатсемех выставкăна хутшăнайман тĕлсем пулнă. Çак вăл — эпир ку ĕçре Главвыставком кăтартса панă положенисене пăхăнмасăр, ĕçе вăхăтра тума тăрăшманнинчен килнĕ. Выставка кандидачĕн докуменчĕсене çырса йĕркеленĕ чух час-часах кирлĕ документсем пулмаççĕ, сăмахран: государство умĕнчи обязательствăсене тултарнине кăтартакан документсем, агротехникăллă ĕçсене пурнăçласа пынине тата çамрăк выльăхсене ÿстерсе пынине кăтартакан хутсене вăхăтра тăратаймаççĕ. Вара кун пирки йăнăшсем пулаççĕ, тĕрĕс мар сведенисем кăтартаççĕ, кайран тÿрлетме хутсене Совнаркомран районсене янисем, тепĕр чух пĕр документах Совнаркомран райçĕрĕç пайне, унтан Совнаркома ик-виçшер хут çÿретнисем пулнă. Кун хыççăн телеграф, телефон тăрăх калаçнисем, çырусем çÿретнисем, ăнлантарса панисем, районсенчен Шупашкара чĕннисем, Шупашкартан районсене, колхозсене командировкăна янисем тата ыт. те пулнă. Пĕр сăмахпа каласан, государство укçине ытлашши тăкакланă, вăхăта усăсăр ирттернĕ, документсен формисене тивĕççĕр пĕтернĕ тата ытти расходсем те сахал мар пулнă.

Малашне унашкал йĕркесĕрлĕхсене тĕппипех пĕтерес пулать, ĕçре брак ан пултăр, апла пулсан, ку ĕçе государствăн чи кирлĕ ĕçĕ вырăнне хурса, документсене çирĕппĕн йĕркелеме тытăнмалла. Камăн, кама валли, хăш колхозра тата организацинче документсем çырса йĕркелемеллине малтанах палăртса план туса хумалла. Çавнашкал план тăрăх палăртса хунă сынăн хăйне çирĕплетсе панă районсенчен выставкăра пулма тивĕçлĕ пур кандидатсене те, çав шутрах юннатсене те, палăртса суйласа илмелле, вĕсене заявленисем пама организацилемелле, вĕсен ĕçри показателĕсене бухгалтери учечĕ кăтартнă тăрăх тĕрĕслемелле. Кандидат çинчен колхозниксен пухăвĕнче, совхоз рабочийĕсем тата МТС коллективĕ хушшинче сÿтсе-явмалла. Кандидатăн показателĕсене тĕплĕн пĕлнĕ хыççăн, вăл выставкăра пулма тивĕçлине пĕлсен тин ăна валли документсене çырса хатĕрлеме тытăнмалла. Ку ĕçе пĕтĕмпех Главвыставком кăтартса панă инструкци хушнă пек туса пымалла.

1941 çулти Пĕтĕм Союзри ялхуçалăх выставкин участникĕсем çаксем пулаççĕ: совхозсем, колхозсем, выльăх-чĕрлĕх ĕрчетекен фермăсем, МТС-сем, хурт хăмăр утарĕсем, инкубаторлă станцисем, ялхуçалăх аслă шкулĕсем тата техникумсем, селекципе опытлă станцисем, вăрман хуçалăхĕсем, çулйĕр отделĕсем, хаçатсем, вулав çурчĕсем, клубсем, юннатсен кружокĕсем, ачасен техникăллă станцисем тата вĕсен малта пыракан çыннисем. Кусемсĕр пуçне тата колхозсен предприятийĕсем — армансем, кирпĕч тата черепица завочĕсем, тракторсене юсамалли мастерскойсем тата вĕсен малта пыракан çыннисем те выставкăна хутшăнма пултараççĕ.

Юннатсем, вĕренекен çамрăксем çуллахи каникул вăхăтĕнче колхоз производствинче пĕр уйăрăлмасăр ĕçленĕ пулсан, ĕç нормине ирттерсе тултарнă тата лайăх результатсем панă пулсан, вĕсем Пĕтĕм Союзри ялхуçалăх выставкин участникĕсем пулма пултараççĕ.

Хуçалăхсен, çавнашкалах районсен, республикăсен руководителĕсем ку хуçалăхра (районра, республикăра) 3 çултан кая мар пĕр татăлмасăр ĕçлеççĕ пулсан çеç тата вĕсем ертсе пыракан хуçалăха, района, республикăна выставка участникĕ пулма çирĕплетнĕ пулсан çеç, выставкăра пулма пултараççĕ.

Выставка кандидачĕсен докуменчĕсене çырса йĕркелессине кăçал çĕнĕ инструкци тăрăх туса ирттермелле.

Н. НИКИТИН.

Пайланман фондсене тума васкамаççĕ

КРАСНОАРМЕЙСКОЕ. Ялхуçалăх артелĕн уставĕ, ялхуçалăх хатĕрĕсем тата выльăх-чĕрлĕх илме, çуртйĕр тумалли япаласем илме тата ялхуçалăх банкĕнчен нумай вăхăтлăха илнĕ кивçен укçан черетлĕ тÿлевне пама артелĕн пайланми фондне укçа-тенкĕ тупăшĕнчен 10 процентран пуçласа 20 процент таран уйăрса хума хушать.

Уставăн çак пунктне районри пур колхозсем те мар пурнăçласшăн тăрăшаççĕ.

Колхозсен укçа-тенкĕ дохочĕсем çулсеренех ÿссе пыни курăнать. Акă, сăмахран, «12 лет Октября» колхозăн 1938 çулта укçа-тенкĕ дохочĕ 23.732 тенкĕ шутланнă пулсан, 1939 çулта 36.000 тенке çитнĕ, кăçал тата ытларах доход илет. «Унгастрой» колхоз та 1938 çулта укçа-тенкĕ доходне 18.676 тенкĕ илнĕ пулсан, кăçал унăн дохочĕ 40.000 тенкĕрен иртет.

Çапла вара укçа-тенкĕ дохочĕ ÿснĕ май, колхозсенче пайланман фонд та ÿссе пымалла. Анчах «Красная Шатьма», «Трактор», «Трудовик» колхозсем ялхуçалăх артелĕн уставне пурнăçласа пымаççĕ. Ку колхозсем пайланми фонда хывмалли укçа-тенкĕ хисепне çулсеренех пĕчĕклетсе пынă. Сăмахран, «Трудовик» колхозра пайланми фонда устав кăтартнинчен 2 хут чакарса тунă.

Мĕнле усă кураççĕ-ха çак пайланман фонд укçисемпе? «Унгастрой» колхозра икĕ çулхи фонд укçи 8.500 тенкĕ пулмалла. Анчах ку укçапа колхоз кирлĕ çĕрте усă курман. Колхозăн обществăллă хуçалăх начар. Обществăллă витесем, çуртсем çитмеççĕ. Пуррисем те япăх. Колхозăн транспорт хуçалăхĕ те начар. Кашни ĕç лаши пуçне çуна-урапасем, кÿлмелли хатĕрсем çитмеççĕ. Кунта обществăллă хуçалăха çирĕплетессишĕн мар, ĕçкунĕсем тăрăх нумайрах валеçесшĕн тăрăшаççĕ.

Чаканарти Тельман ячĕпе тăракан колхоз районра малта пыракан колхозсен шутĕнче тăрать. Икĕ çул хушши Пĕтĕм Союзри ялхуçалăх выставкин участникĕ пулнă. Кашни çулах вăйлă тырпул туса илет. Укçа-тенкĕ дохочĕ те пысăк. Кăçал унăн дохочĕ 20.000 тенкĕрен иртет. Анчах колхоз руководителĕсем (председателĕ Тимофеев) обществăллă хуçалăха çирĕплетесси çинчен шутламаççĕ. Пайланми фондăн 2 çулхи укçине пĕтĕмпех урăх çĕре расходланă. Ферма витисем, лаша витисем паян кун та юсавлă мар. Вите çийне халĕ те витмен. 8 урапа, 13 çуна çитмеççĕ. Лашасене кÿлмелли хатĕрсенчен татăк йĕвенсемпе ванчăк хăмăтсем анчах. Халĕ колхозсем ялхуçалăх çулĕн итогĕсене тăваççĕ. Тупăшсене валеçме хатĕрленнĕ май, чи малтан обществăллă, пайланман фондсене хывса çитермелле.

П. Мэйоров.

Выльăхсем усă çĕрте тăраççĕ

ИЕПРЕÇ. Юлашки çулсенче колхозсенчи фермăсен хисепĕ тата выльăх-чĕрлĕхсен йышĕ чылай ÿсрĕ. Çавна май зоотехниксемпе ветеринари работникĕсен тата фермăсенче ĕçлекенсен, конюхсен ответлăхĕ те хăпарчĕ. Чылай колхозсем выльăх-чĕрлĕх ĕрчетмелли плана ăнăçлăн тултарса пыраççĕ.

Халĕ колхозсем умĕнче пысăк задачăсем тăраççĕ. Çав задачăсенчен пĕри вăл—выльăх-чĕрлĕхе лайăх хĕл каçарасси пулать. Уйрăмах фермăсенче ветеринарипе зоотехника правилисене тĕрĕс пурнăça кĕртсе пырасси çине ытларах çаврăнса пăхмалла.

Мĕнле тăрать-ха çак ĕç районри колхозсенче? Тÿрех калас пулать, чăтма çук начар. «Искра» колхозра ферма вити сыснасене хупма юрăхсăр. Витере сивĕ, йĕпе, витене юр кĕрет. Çамрăк сăвăрсене хупма уйрăм пÿлĕмсем çук. Çавна пула ватă сыснасемпе çамрăккисем те пĕрлех çÿреççĕ. Апата нормăпа памаççĕ, пурне те пĕр кормушка çине ярса параççĕ. Тыррăн паракан апата çĕре тăкса параççĕ. Витере тасалăх çук, тислĕк, шăнса хытнă улăм куписем выртаççĕ.

«Красный урожай» колхозра та çавăн майлах. Енесене хупма юрăхлă вите çук, ахальтен тукаланă пĕчĕк вите кăна. Лаша витинче сивĕ. Витен маччине сарман, урайĕсем шăтăк, чÿрече кантăкĕсем ванса пĕтнĕ. Лашасем шăннипе чĕтресе тăраççĕ. Апата тирпейлĕ тыткаламаççĕ. Выльăх апатне кормушка çине хурса парас вырăнне, картишне, ирĕк çĕре тăкса параççĕ.

— Выльăх апатне мĕншĕн кормушка çине хурса памастăр?—тесе ыйтсан:

— Кормушка çине хурса парсан сахал çиеççĕ, ирĕке пăрахса парсан, ытларах çиеççĕ,—тет колхоз председателĕ Арсентьев.

Пит те тĕлĕнмелле ответ. Выльăх апатне картишне, ирĕке тăкса панипе апат выльăх ури айне кайса çурри ытла усăсăр пĕтнине курмасть пулас Арсентьев. Çавăн пек тирпейсĕр тыткаласан ку колхозăн выльăх апачĕ сур хĕле кăна çитме пултарать.

«Красная нива» колхозра та (председателĕ Анисимов, ферма заведующийĕ Алексеева) обществăллă выльăх-чĕрлĕх ĕрчетес ĕçе начар организациленĕ. Ку колхозра ĕне, сурăх, сысна, чăх-чĕп фермисем пур. Анчах вăл фермăсем выльăх-чĕрлĕх ĕрчетмелли 1940 çулти плана пĕри те тултарман. 1941 çулти январĕн 1-мĕшне ĕне ферминче 16 пуç пулмалла пулнă, халĕ 9 ĕне кăна.

Витисем выльăхсене хĕл каçарма юрăхлă мар. Лаша вити начар, унăн маччи те, урайĕ те çук, лашасем çĕр çинче тăраççĕ. Ĕне витине ăшăтман. Тасалăх çинчен асăнмалли те çук. Выльăхсем çавăн пек начар условинче пурăнни Анисимовпа Алексеева юлташсене нимĕн чухлĕ те хумхантармасть пулас.

Фермăсенче ветеринарипе зоотехника правилисене тĕрĕс пурнăçласа пыманнине пула, юлашки вăхăтра чылай колхозсенче выльăхсем хăм пăрахни, çамрăк выльăхсем чылай вилни палăрать. Райçĕрĕç пайĕ пĕлтернĕ тăрăх, хĕллехи сивĕ кунсем пуçланнăранпа районĕпе çамрăк выльăхсем 100 пуç ытла вилнĕ.

Димитров ячĕпе тăракан колхозра 14 тихаран 3-шĕ вилнĕ, ыттисен те сывлăхĕсем начар. Мĕншĕн тесен, вĕсене начар пăхаççĕ. Тихасене ăшă витере тăратмаççĕ. Фермăри 10-15 ĕне вите пулман пирки декабрĕн 20-мĕшчен ирĕкре, сивĕ çĕрте тăнă. Пăрусене хупма уйрăм вите çук. Колхоз правленийĕ çак çитменлĕхсене сывăх вăхăтрах пĕтермесен, выльăхсене хĕл каçарас ĕç пысăк хăрушлăхсем умне çитсе тăма пултарать.

Колхозсенче ветеринарипе зоотехника правилисене пурнăça кĕртсе пыманнине зоотехниксем лайăх пĕлсе тăраççĕ. Çакăн çинчен райçĕрĕç пайĕн старший зоотехникĕ Степанов юлташ та лайăх пĕлет. Апла пулсан та вĕсем фермăсенче ветеринарипе зоотехника правилисене пурнăçласа пырас тĕлĕшпе çителĕксĕр ĕçлеççĕ. Хăшпĕр зоотехниксем, ветеринари работникĕсем колхозсенче сахал пулаççĕ, пулсан та колхозсене çителĕклĕ пулăшу памаççĕ.

Д. М.

Агротехникăллă ĕçсене пурнăçламаççĕ

ОКТЯБРЬСКОЕ. Районри колхозсенче вăрлăх тата страховой фондсем тăвассине вĕçленĕ. План тăрăх районĕпе 19860 центнер вăрлăх фончĕ тумалла, январĕн 1-мĕшне 20.686 центнер хунă. Вăл шутран 17.541 центнерне сортланă.

Çуракине паха вăрлăхсем хатĕрлес тĕлĕшпе начарах ĕçлемеççĕ пулсан, ытти агротехникăллă ĕçсем юлса пыраççĕ. Уйрăмăнах вырăнти удобренисене хатĕрлес тата уя юр тытса хăварас ĕçсем япăх тăраççĕ. План тăрăх, хĕллехи вăхăтра 45.000 тонна тислĕк уя турттарса кăлармалла, паянхи куна 5.470 тонна çеç кăларнă. Чылай колхозсем уя юр тытса хăварма тытăнман. Çавна пула 7.800 гектар вырăнне 3.178 гектар çинче кăна тытнă.

Районра чи япăх ĕçлекенни вăл — Гуппай Есмĕлĕнчи «Красная Чувашия» колхоз. Ку колхоз руководителĕсем пушă сăмах нумай çапаççĕ, анчах ĕçре нимĕн туни те çук. Колхоз картишĕнче тислĕк сапаланса выртать, уя юр тытма пуçăнман, торф кăлармаççĕ (кунта ял çывăхĕнчех торф вырăнĕ пур). Кĕскен каласан, агротехникăллă мероприятисене пурнăça кĕртме пачах тытăнман. Шутпала, ку колхозăн никамран та лайăхрах ĕçлемелле. Колхоз сортлă вăрлăхсем акса туса ытти колхозсене тăрататать. Колхозра агроном пур. Анчах колхоз председателĕ Тюлеров çакна ăнланса илесшĕн мар пулас.

Паянхи куна районĕпе 39 колхоз çеç минераллă удобренисем кÿрсе килнĕ; январĕн 1-мĕшне 233 тонна кÿрсе килмелле пулнă пулсан, 109 тонна çеç кÿрсе килме ĕлкĕрнĕ. Кайăк-кĕшĕк тислĕкĕ пухас плана 32,4 процент çеç тултарнă. Кĕл пухас тĕлĕшпе те ĕç япăх. Çур хĕл çитрĕ, апла пулсан та 2400 центнер пухас вырăнне 672 центнер кăна пухнă. Чылай çĕрте кĕле çилпе вĕçтерсе яраççĕ. Колхозсем кĕл пухма ещĕксем хатĕрлемен. Торф кăларас ĕçе 4 колхозра кăна тытăннă. Çапла вара районĕпе 30.000 тонна торф хатĕрлемелле пулсан, 1.167 тонна кăларса плана 3,8 процент тултарнă. Пĕр колхозра та фекали хатĕрлеме тытăнман.

Уя юр тытса хăварасси çинчен çакна калама кирлĕ: чылай колхозсем ку тĕлĕшпе сахал мар ĕçкунĕ тăваççĕ. Анчах ĕçне ячĕшĕн çеç тăваççĕ. Уя пĕчĕк юр куписем туса лартаççĕ. Вăл купасем юра нимĕн чухлĕ те тытаймаççĕ. Районĕпе 30.000 щит хатĕрлемелле пулнă, 2.355 щит çеç хатĕрленĕ. 63 колхозра щитсем тăвас ĕçе пачах тытăнман.

К. ТИМЕРККЕ.

Чĕрчунсен кĕтесси

Кÿкеçри вăтам шкулти 7-мĕш класра вĕренекенсем кăçал чĕрчунсен кĕтесси организацилерĕç. Унта занятисем йĕркеллĕ иртеççĕ. Чĕрчунсен кĕтессине Герасимов юлташ ертсе пырать. Шкул 4 кролик илнĕ. Кроликсене ачасем юратса пăхса усраççĕ.

В. Галинов.

Уя 1600 лав торф кăларнă

Иккассинчи «1-ое Мая» колхоз çуракине хатĕрленме тытăнчĕ. Уя торф 1600 лав, тислĕк 850 лав кăларнă.

Колхозниксем агротехникăна тăрăшса вĕренеççĕ.

Г. ПРОКОПЬЕВ.

Клуб питĕрĕнсе ларать

ШАХАСАН. Иккĕмĕш Хурамалти (Çĕнĕ Челкасси ялсовечĕ) Ильич ячĕпе тăракан колхозра клуб пур. Анчах клуб ĕçлемест, çăрапах питĕрĕнсе ларать.

Клуб заведующийĕ В. Седова колхозниксем хушшинче культурăллă-массăллă ĕçсене йĕркелеме тăрăшмасть. Клуба çак таринччен те тасатман, культурăллă сăн-сăпат кĕртмен.

С. Хрусталев.

Ялсовет депутачĕсем

Сĕтел умĕнче тăракан вăтам çулхи çын лăпланма чĕнчĕ. Пÿлĕм йĕри-тавра вырнаçтарнă тенкелсем çинче ларакансем пĕр-пĕринпе халлаплама чарăнчĕç.

— Ялсовет исполкомĕн ларăвне усатпăр,—пĕлтерчĕ сĕтел умĕнче тăракан çын,—паян пирĕн виçĕ ыйту: почта агентствин, ялти лавкан ĕçĕсем тата государство умĕнчи обязательствăсене тултарни çинчен сÿтсе-явмалла. Кам мĕнле шутлать?

— Килĕшес,—илтĕнчĕç сасăсем.

Ялсовет исполкомĕ почта агентствин ĕçĕсем çинчен сÿтсе-явма тытăнчĕ. Почта агентствин начальникĕ хаçат-журналсем сарни, çырусене вырăна мĕнле çитерни, перекет касси ĕçĕсем çинчен калать. Каланă чухне ăна никам та чăрмантармасть. Отчет итленĕ хыççăн депутатсем хăйсен шухăш-кăмăлĕсене каласа парса, лайăх сĕнÿсем пачĕç. Телефон ĕçне лайăхлатма райсовет тата районри почта уйрăмĕ умне ыйту лартма йышăнчĕç.

Малалла ялсовет исполкомĕ лавка отчетне итлесси çине куçрĕ. Ялта продавец Матвеев юлашки вăхăтра ĕçкĕçикĕне тăтăшах хутшăнни, таварсене тĕрĕс сутманни çинчен чылай сăмах сарăлнă. Çаксем çинчен калама Матвеев именчĕ пулас. Вăл таварсем çителĕклĕ паманни çинчен калама пикенчĕ.

— Лавкара та çитменлĕхсем пур, — пĕлтерчĕ юлашкинчен Матвеев хуллен,—вăл çитменлĕхсене халех пĕтеретĕп...

Докладчик хыççăн ялсовет исполкомĕн председателĕ Никифоров юлташ сăмах илет:

— Эсĕ, Матвеев юлташ, хăвăн йăнăшусене ан пытар. Сана лавкара ĕçлеме ялсовет исполкомĕ сĕннипе илнĕ. Лайăх çын тесе шутланă эпир сана. Эсĕ ĕçкĕ-çикĕпе сыхăнса кайма пуçларăн, шанчăксăр çынсемпе çыхăнатăн. Асту, ĕçкĕ-çикĕ лайăххи патне илсе пымасть...

Виççĕмĕш ыйтăва сÿтсе-явма пуçличчен тата чылай вăхăт пычĕ юлташла калаçу. Государство умĕнчи обязательствăсене пурнăça кĕртесси мĕнле пыни çинчен информаци пуçлансан çеç депутатсем калаçма чарăнса, итлеме пуçларĕç...

Çапла иртеççĕ Канаш районĕнчи Катек ялсовет исполкомĕн ларăвĕсем. Иртнĕ çулталăк хушшинче, ĕççынни депутачĕсен вырăнти Совечĕсене суйланăранпа, ялсовет депутачĕсем государствăшăн тата ĕççыннисемшĕн кирлĕ ыйтусене чылай сÿтсе-явнă. Çуракине хатĕрленсе ирттерес, уборкăна вĕçлес, вĕренÿ çулне хатĕрленес, пушартан сыхланас, çулйĕр строительстви тата ытти нумай, нумай ыйтусем пулнă ялсовет исполкомĕн ларăвĕсен тата сессисен кун йĕркинче. Ялсовет депутачĕсем тĕрлĕ ĕçсем çинчен сÿтсе-яваççĕ çеç мар, вăл ĕçсене пурнăça кĕртессишĕн куллен çине тăрса ĕçлеççĕ, ыттисене пример кăтартса пыраççĕ.

Ялсоветра пĕр колхоз çеç, вăл Киров ячĕпе тăракан колхоз. Чылай çулсем вăл районра кая юлса пыракансен хисепĕнче тăнă. Юлашки çул хушшинче вара колхоз мала тухас çул çине тăчĕ. Çулталăк хушшинче тунă çитĕнÿсенчен чи пахи вăл—вăйлă тырпул тата тухăçлă пахча-çимĕçсем туса илни пулать. Туса илнĕ тĕштырă, государство умĕнчи обязательствăсене тултарнă тата пур фондсене те хывса çитернĕ хыççăн, колхозниксене ĕçкунĕ пуçне пиллĕк килограмм та виççĕр грамм валеçме çитет. Лайăх ĕçленĕ колхозниксем икĕ çул пурăнмаллăх тĕштырă илеççĕ, тесе калаççĕ колхоз руководителĕсем. Михаил Афанасьев çемьи (4 çын) 1141 ĕçкунĕ тунă, вăл 350 пăт тырă илет. Кун пек колхозниксем вуншарăн шутланаççĕ. Тĕштырăсăр пуçне колхозниксем вуншар пăт утă, пахча-çимĕçсем тата чылай укça илеççĕ.

Колхоз правленин председателĕ В. Корышников юлташ—ялсовет депутачĕ. Сахал мар вăй хурать вăл колхоза мала кăларассишĕн. Фермăра, лаша витинче, вăрлăхсем сортланă çĕрте, тимĕрç лаççинче пур çĕрте те пулма ĕлкĕрет. Колхозри актива, стахановецсемпе, ударниксемпе тата колхозра ĕçлекен ытти депутатсемпе таччăн çыхăнса ĕçлет. Çапла вăл колхозра çирĕп ĕç дисциплини тума пултарнă. Çуллахи хĕрÿллĕ вăхăтра—çуракинче, уборкăра, авăн çапнă тата ытти чухне ĕçлеме тухман колхозниксем питех те сахал пулнă.

Федор Сергеевич Сергеев юлташ виçĕ çул ĕнтĕ колхозра агротехник пулса ĕçлет. Çак çулсенче вăл колхозăн уйхирĕсенче тырпул тухăçлăхне ÿстерес тĕлĕшпе сахал мар паха ĕçсем тунă. Ялтан инçех мар колхоз çĕрĕ çинче сăртлă вырăн пулнă. Масар çĕрĕ, тенĕ ăна ял çыннисем. Çак çĕр лаптăкĕ тахçан авалтан усăсăр выртнă, никам та унта тырпул туса илесси çинчен шутламан.

Федор Сергеевич çав çĕрпе интереслснет, ăна сăнаса пăхать. Хăйăр çинче азот нумай пулни палăрнă. Вара унта иртнĕ çулта 7 гектар çине хуратул акса, гектартан 9 центнер туса илнĕ. Кăçал çав çĕр çинчех татах та нумайрах хуратул туса илнĕ. Колхозниксене агротехникăна вĕрентес, тырпулсене, пахча-çимĕçсене агротехника кăтартнă тăрăх пăхса ÿстерес тĕлĕшпе те Сергеев юлташ нумай ĕçленĕ. Ахальтен мар ĕнтĕ суйлавçăсем Федор Сергеевич Сергеев юлташа депутата суйланă.

Депутата суйлани Сергеев юлташа çĕнĕ вăй парса хавхалантарнă. Иртнĕ çулта вăл çĕре çемçетме, çĕр сĕткенне ÿстерме пиншер лав тислĕк, торф тата вуншар центнер удобренисем уя турттарса кăларассине организациленĕ. Темиçе вунă гектар çинче яровизаци тутарнă, калчасене апат партарнă. Малтанах шухăшласа хунă план тăрăх тунă ĕçсен çимĕçне халĕ кашни колхозник хăйĕн пурнăçĕнче курать. Сергеев юлташăн кăçалхи ĕмĕчĕсем татах та пысăк. Вĕсем пурнăça кĕмелли ĕмĕтсем. Мĕншĕн тесен, вăл хăй тума шутланă ĕçсене пурнăça кĕртме хатĕр тата вĕсене пурнăça кĕртме унăн опыт та, пултарулăх та çитет.

Пахча-çимĕç бригадин бригадирĕ, ялсовет депутачĕ П. Якимова юлташ хăйĕн пултарулăхне кулленхи ĕçре кăтартнипе палла тухнă. 1940 çулта унăн бригади туса илнĕ пахча-çимĕçсене сутса колхоз 81 пин тенкĕ ытла тупăш илнĕ. Вăл укçана халĕ колхоз хăйĕн обществăллă хуçалăхне çирĕплетнĕ çĕре ярать. Нумай пулмасть чăх-чĕп ферми валли лайăх çурт туса пĕтернĕ, часах акă 50 ĕне валли çурт туса пĕтереççĕ. Сÿсмен таврашсем нумай туяннă.

Колхозри депутатсем пĕтĕм ялсоветшăн кирлĕ ĕçсене пурнăça кĕртес тĕлĕшпе çине тăрса ĕçлеççĕ. Вĕсем хăйсене суйланă округсенче укçа-тенкĕ пухма, тĕрлĕ заготовкăсен планне тултарма куллен пулăшаççĕ. Колхозниксене тата единоличниксене партипе правительство решенийĕсене, тĕнчери лару-тăру çинчен ăнлантарса параççĕ. Вĕсем ытти депутатсемпе пĕрле хутпĕлменлĕхе пĕтерессишĕн, трахомран сыватассишĕн тăрăшаççĕ. Ялсоветра хут пĕлменни тек çук ĕнтĕ. Халĕ хут сахал пĕлекенсене вĕрентме тытăннă. Учитель, депутат Лубашкин юлташ тăрăшнипе лекцисем, докладсем туса тăраççĕ.

Киров ячĕпе тăракан колхоз колхозникĕсем: эпир хамăр колхоза Кольцовкăри колхоз пек тума пултаратпăр, теççĕ. Пурнăça кĕмелли ĕмĕт. Анчах çавăн пек тăвас тесен ытларах та ытларах ĕçлени кирлĕ. Мĕншĕн тесен, колхозра халĕ выльăх-чĕрлĕх ĕрчетес тата ытти чылай ĕçсем çителĕксĕр пыраççĕ. Колхозниксен активлăхне çĕклесех пырса, вăл çитменлĕхсене пĕтермелле. Ялсовет депутачĕсем çакăнта та хăйсен пултарулăхне кăтартĕç.

М. ТИТОВ.

Лавкасенче вырăнта туса кăларнă таварсем сахал

Ялхуçалăхĕнче куллен кирлĕ таварсене туса кăларакан промысла артелĕсем Ишлей районĕнче сахал мар. Анчах вĕсенчен нумайĕшĕ çулталăк планне тултарас тĕлĕшпе калама çук начар ĕçлерĕç.

Район центрĕнче—Ишлейри магазинсене кайса пăхсан промысла артелĕсем мĕнле ĕçлени тĕплĕнех палăрать. Сăмахран, Ишлейри лавкасенче çĕленĕ çипуççем час-часах сутаççĕ. Çиелтен тăхăнмалли, аялтан тăхăнмалли арçын кĕписем, тĕрлĕрен фасонсемпе çĕленĕ платьясем, ача-пăча валли кирлĕ тĕрлĕрен çипуç—çаксене Ишлейри магазинсенче кулленех илме пулать. Ку таварсене Васликассинчи «XX лет Октября» артель туса кăларать. 1940 çулта артель хăйĕн планне кашни кварталтах ытлашшипех тултарса пычĕ. Декабрĕн 1-мĕшне çулталăк планне 112 процент тултарнă. Ку артель членĕсем пĕр-пĕринпе ăмăртса ĕçлеççĕ, ăмăрту договорĕсем мĕнле пурнăça кĕрсе пынине кашни уйăхрах тĕрĕслеççĕ. Кунта ĕç тухăçлăхне хăпартас, пахалăха ÿстерес ыйтусене сÿтсе-явма производствăллă канашлусем туса ирттереççĕ. Артель членĕсем техминимума вĕренмелли кружоксене çÿреççĕ.

Çак артельпе ăмăртса ĕçлекен «Красный кирпич» артельре ĕçсем пачах урăхла. Ишлейри çĕнĕ строительствăсем валли чылай чух аякран кирпĕч кÿрсе килнине курма пулать. Паллах ĕнтĕ, кăмака тума кирлĕ чухлĕ кирпĕче çак «Красный кирпич» артель те туса çитерме пултарать. Анчах артель членĕсем хушшинче политикăллă-массăллă ĕçе туса пыман пирки артель хăйĕн çулталăк планне çуррине те тултарайман. Çак артелĕн Ишлейре пĕртен пĕр парикмахерски пур. Унта «сутă çук» тенĕ сăлтавпа ĕçе ирхине 10 сехетре те тытăнмаççĕ, каçхине 4 сехетрех ĕçлеме пăрахаççĕ. Çапла вара темиçе хут судпа айăпланнă Михайлов парикмахер вĕçĕмсĕр прогул туни, парикмахерски хăйĕн çулталăк планне çуррине çеç тултарни никама та хумхантармасть. «Красный кирпич» артельре ĕç дисциплинине пăснăшăн судпа айăпланнăскерсем питĕ нумай.

Ишлейри магазинсенче çакăн пек калаçнине илтме пулать:

— Катка-пичке ăçта тупса илме пулать-ши?—теççĕ.

Çакăн пек калаçупа потребительсем продавецсене Сюктерти артельте тăвакан катка-пичкесене хуçалăх таварĕсене сутакан магазинсенче сутма сĕнесшĕн. Анчах Чăвашдревпромсоюз системине кĕрекен Сюктерти хăма çуракан заводри отходсенчен катка-пичкесем, ачасем валли çунашкасем, йĕлтĕрсем туса кăларассине йĕркелемен.

Ячĕ пултăр тесе, ВКП(б) райкомĕн тата районри Совет исполкомĕн ларăвĕсенче час-часах промысла артелĕсем çинчен калаçаççĕ. Кăçал çĕнĕрен предприятисем, артельсем уçса кирлĕ таварсене туса кăларассине вăйлатас тесе темиçе решени те йышăннă. Анчах Чаканарти чÿлмексем тăвакан завод тата район центрĕнчи металзавод строительствисем хăçан вĕçленесси паллă мар.

Чăваштарпромсоюз системине кĕрекен районри чăпта çапакан артельсем 1940 çулта начар ĕçлерĕç. 15 чăпта çапакан артельтен пĕри те хăйĕн планне тултарайман. Тивĕшри тата Шетмĕпуçĕнчи чăпта çапакан артельсем хăйсен планĕсене 28—31 процент çеç тултарнă. Тарпромсоюз системине кĕрекен артельсене пĕтĕмпе илсен, вĕсем çулталăк планне 47 процент çеç тултарчĕç. Плана тултарманнин сăлтавĕ—артель председателĕсем ĕç дисциплинине çирĕплетессишĕн тăрăшманнинче. Ку артельсенче ĕçрен пăрахса кайнăшăн 18 çынна, прогул тунăшăн 84 çынна судпа айăпланă.

Ишлей районĕнче промысла артелĕсене тата вырăнти промышленноçа кирлĕ пек ертсе пыни кирлĕ.

С. ГОРЛАНОВ.

Административнăй взысканисене тĕрĕс хумалла

ССР Союзĕн кашни гражданинĕн СССР Сталинла Конституцине, законсене пăхăнса вĕсене пурнăça кĕртмелле, ĕç дисциплинине пăхăнмалла, общество умĕнче тума тивĕçлĕ ĕç çине тÿрĕ кăмăлпа пăхмалла, социализмлă общежити правилисене хисеплемелле.

М. И. Калинин юлташ Мускав хулинчи партактив пухăвĕнче коммунистла воспитани çинчен тунă докладра çапла каларĕ:

«Пĕр енчен, социализмлă ĕçĕн чи лайăх представителĕсене хавхалантарса пырса тата наградăласа, тепĕр енчен—производство дезорганизаторĕсене айăпласа, çапла тунипе партипе совет влаçĕ ССР Союзĕнчи ĕççыннисене коммунистла воспитани парас ĕçе хăш енĕпе туса пымаллине кăтартса параççĕ».

СССР Сталинла Конституци хушнă тата Калинин юлташ хăйĕн докладĕнче панă кăтартусем енчен илсе пăхсан, обществăллă йĕркене пăсакан, социализмлă общежити правилисене хисеплемен çынсем çине административнăй взысканисем ĕççыннисене коммунистла воспитани парас, социализмлă законлăха, обществăллă йĕркелĕхе çирĕплетессишĕн кĕрешес çĕрте çав тери пысăк вырăн йышăнать. Мĕншĕн тесен, вăл взысканисене чи малтанах социализмлă общежити правилисене хисеплемесĕр вĕсене пăсакан, совет гражданинĕн тивĕçĕ çине йĕрĕнсе пăхакан çынсем çине хураççĕ.

Административнăй йĕркепе взыскани хума пултаракан органсен, райсовет исполкомĕсем çумĕнчи административнăй комиссисен, инспекцисен, сыхăну органĕсен, профсоюзсен ĕç инспекторĕсен хăйсене панă правăсемпе закон хушнă пек, закона пăхăнса усă курмалла. Закон тăрăх тĕрĕс хунă взыскани çеç ĕççыннисене коммунистла воспитани парас çĕрте усăллă пулма пултарать.

Административнăй взысканисене законлăха тата обществăллă йĕркене пăсакан çын çине, унăн çав ĕçре уголовнăй преступлени çук пулсан, хумалла. Паллах, уголовнăй йĕркепе айăпламаллисене суда парса закон тăрăх тивĕçлипе ответ тыттармалла.

Чăваш республикинчи прокуратура органĕсем тĕрĕслесе тухнă тăрăх, районсенчи Советсен исполкомĕсем çумĕнчи административнăй комиссисен ĕçĕнче пысăк çитменлĕхсем пуррине, вĕсем закона пăсса административнăй йĕркепе штрафсем тĕрĕс хуманнине палăртнă. Хăшпĕр райсовет исполкомĕсем вăл комиссисене питĕ начар ертсе пыраççĕ. Çавăнпа та ĕнтĕ адмкомиссисем штрафсене законсăр хураççĕ, хăшпĕр комиссисем вара (Пăрачкав р.) ĕçлеме пачах пăрахнă.

1931 çулти мартăн 30-мĕшĕнче кăларнă закон тăрăх, райсовет исполкомĕсемпе хула Совет исполкомĕсем кăларакан обязательнăй постановленисем икĕ çул хушши законлă пулса тăраççĕ. Икĕ çул иртнĕ хыççăн, исполкомсем вĕсен срокне малалла чăсмаççĕ пулсан, çав обязательнăй постановленисем кивелнĕ пирки хăйсен вăйне çухатаççĕ. Апла пулсан та Улатăр тата Вăрнар районĕсенчи административнăй комиссисем срокран тухса кивелнĕ, хăйсен законлă вăйне çухатнă постановленисене пăхăнса ĕçленĕ тата çав постановленисем тăрăх çынсем çине штраф хунă. Сăмахран, Улатăр районĕнче административнăй комисси исполком хулигансене хирĕç кĕрешесси çинчен кăларнă постановлени тăрăх штраф хунă, вăл постановлени 1940 çулти июлĕн 8-мĕшĕнче хăйĕн вăйне çухатнă пулнă. Çÿлте асăннă районсенче ĕççыннисем çине штрафсене законсăр хунисем пулнă.

Районсенчи административнăй комиссисем чылайĕшĕ ĕçсене вăхăтра пăхса тухмаççĕ. Çавна пула хăшпĕр ĕçсене хăйсемех пĕтерсе лартаççĕ, обществăллă йĕркесене пăсакан çынсене ним айăпсăр тăратса хăвараççĕ.

Ĕççыннисен культурлăхĕ, вĕсен ăнланулăхĕпе дисциплини куллен ÿссе пыраççĕ. Социализмăн активлă строителĕсем совет законĕсене пăсакан, совет граждăнĕсен чысне хисеплемен çынсем çине тарăхса пăхаççĕ, вĕсене закон тăрăх çирĕп ответ тыттарма ыйтаççĕ. Çавăнпа та ĕнтĕ хулигансене хирĕç яланах вăйлăн кĕрешсе пымалла, СССР Верховный Совечĕн Президиумĕ августăн 10-мĕшĕнче кăларнă Указа пурнăça тĕрĕс кĕртмелле. Мĕншĕн тесен, пирĕн социализмлă çĕршывра хулиганла ĕç туни—вăл килĕшÿсĕр тата вырнаçусăр япала. Çав киревсĕр ĕçсене совет общественноçне хирĕçле çынсем çеç тăваççĕ.

Анчах та Куславкка, Улатăр, Первомайский районсенчи тата Шупашкар хулинчи административнăй комиссисем хулигансене хирĕç кĕрешесси çинчен кăларнă закона пăснă, вĕсем хулиганла ĕçсем тăвакан çынсене суд умĕнче уголовнăй йĕркепе ответ тыттарас вырăнне штрафсем хурса ачашласа хăварнă.

Шупашкар хула Совечĕ çумĕнчи адмкомисси И. Малышев хулиган çине 40 тенкĕ штраф хунă. Закон тăрăх ăна судпа айăпламалла пулнă. Мĕншĕн тесен вăл пĕр çынна çупса янă, çынсем умĕнче ирсĕр сăмахсем каласа вăрçнă, пĕр çынна шăлна çапса хуçатăп тесе кăшкăрнă. Çавăн пекех, А. Бахмутов хулиган çине 40 тенкĕ штраф хурса ăна суд умне тăратассинчен пăрса хăварнă. Бахмутов Хĕрлĕ площадьре иртсе пыракан Ф. хушаматлă çынна çапнă, чарма тытăнсан вăл О. милиционера çапнă.

Куславкка районĕнче те хулиганла ĕçсем тунă çынсене 25 тенкĕ штраф хунипе каçараççĕ, вĕсене совет сучĕ умне тăратассинчен пăрса хăвараççĕ.

Административнăй комиссисем йышăннă постановленисем, вĕсене вăхăтра пурнăça кĕртсе пырсан çеç витĕмлĕ пулма пултараççĕ. Апла пулсан та, вăл комиссисем хăйсен решенине пурнăça мĕнле кĕртнине контроль туса тăмаççĕ. Ялсовечĕсем те вăл решенисене вăхăтра пурнăçламаççĕ, штрафсене çийĕнчех шыраса илмеççĕ.

Çÿлте илçе кăтартнă çак фактсем административнăй комиссисем закона пăсса ĕçленине тата вăл комиссисене райсовет исполкомĕсем çав тери начар ертсе пынине кăтартса параççĕ. Районсенчи прокурорсем те адмкомиссисем закона пăсса ĕçленĕ фактсене вăхăтра палăртман. Сĕнтĕр, Канаш, Советский, Вăрмар, Шăмăршă, Çĕрпÿ, Шупашкар, Кувакино тата Калининский районĕсенчи прокурорсем административнăй комиссисен ĕçĕсене çителĕксĕр асăрхаса тăраççĕ.

Прокуратура органĕсен закона хирĕçле постановленисем пирки протест панипе пĕрлех, çав законсăр постановленисене кăларас ĕçре кам айăплă пулса тăнине палăртмалла, айăплисене тивĕçлĕ органсем умĕнче ответ тыттармалла.

Райсовет исполкомĕсен административнăй комиссине ертсе пымалла, малашне вĕсен ĕçĕ çине тимлĕнрех çаврăнса пăхмалла. Вăл комиссисен ĕçне тĕпренех лайăхлатса закона пăсассине йăлтах пĕтерсе хумалла.

П. АЛЕКСЕЕВ.

Чăваш АССР Прокурорĕн помощникĕ.

Укерчĕк çинче: Итали салтакĕсем зенитнăй батарейăн дальномерĕ патĕнче. (ТАСС фото-ÿкерчĕкĕ).

Англипе Германи хушшинчи вăрçă

БЕРЛИН, январĕн 8-мĕш. (ТАСС). Германи çарĕн верховнăй командованийĕ çапла пĕлтерет: Англин хĕвелтухăç çыранĕ патĕнче Темза шывĕ тинĕсе юхса тухнă çĕрте Германин торпедăллă катерĕ противник суднисен караванне атакăланă, 2.500 тоннăллă парохода путарнă. Çак каравана противник эсминецĕсем хÿтлесе пынă пулнă.

Кăнтăрла Германи авиацийĕ Лондон çине ăнăçлăн бомбăсем пырса пăрахнă. Уйрăм самолетсем Кăнтăр Англипе Центральнăй Англири аэродромсене, чугунçул линийĕсене тата çар ĕçĕшĕн кирлĕ предприятисене атакăланă. Темиçе аэродромра çĕр çинче ларакан нумай самолетсем çине пулеметсенчен пенĕ. Унтан хими заводне пысăк сиен кÿнĕ. Грейт-Ярмутран çурçĕр енче Германи бомбардировщикĕ Англин минăллă тральщикĕсен флотилине атакăланă. Пĕр суднине вут хыпса илнĕ. Дувр çывăхĕнче противникăн пĕр самолетне персе антарнă.

ЛОНДОН, январĕн 8-мĕш. (ТАСС). Англирен çапла пĕлтереççĕ: ĕнер кăнтăрла противник самолечĕсем Англири темиçе пункт çине бомбăсем пырса пăрахнă. Лондон районĕнче Центральнăй Англири хулара тата ытти хăшпĕр вырăнсенче темиçе çурта сиен кÿнĕ. Темиçе çын вилнĕ тата аманнă. Каçхине Кăнтăр-Хĕвелтухăç Англие вĕçсе пынă противник самолечĕсене хирĕç Англи истребителĕсем çапăçнă.

Противник самолечĕсем темиçе бомба пăрахма ĕлкĕрнĕ. Вăл бомбăсем çыранри хулари темиçе çурта сиен кÿнĕ. Лондонра вĕçĕмренех иккĕмĕш каç ĕнтĕ самолетсенчен сыхланас тĕлĕшпе тревога пулман. Январĕн 8-мĕш ыран тенĕ чух çĕрле Англи авиацийĕ Германи территорийĕ çине вĕçсе пыман.

АФРИКĂРИ ВĂРÇĂ

ЛОНДОН, январĕн 8-мĕш. (ТАСС). Рейтер агентстви Каиртан пĕлтернĕ тăрăх, Англин Çывăх Хĕвелтухăçĕнчи вăйĕсен командованийĕ çакăн пек коммюнике кăларнă: «Тобрук районĕнче Англи войскисем пĕр çĕрелле пухăнаççĕ. Юлашки сведенисем тăрăх, Бардишĕн пынă çапăçусенче Англипе Австрали чаçĕсенче 600 çын вилнĕ тата аманнă. Суданпа Кени фрончĕсенче патрульсен активлă ĕçĕсем пыраççĕ».

Малалла коммюникере çапла каланă: Бардине туртса илес умĕнхи каçхине Англи войскисем чернорубашечниксен корпусĕн командирне тата çак корпусри дивизисенчи икĕ генерала тыткăна илнĕ. Вĕсем хăйсен войскисене Бардире пăрахса хăварнă пулнă. Бергонцоли генерала тупман-ха. Вăл тинĕс катерĕ çине ларса тарма пултарнă, тесе шутлаççĕ. Халĕ ăна шыраççĕ.

ИТАЛИ КОМАНДОВАНИЙĔН СВОДКИ

РИМ, январĕн 8-мĕш. (ТАСС). Итали командованийĕ çапла пĕлтерет: «Киренаикинче, Бардипе Тобрук хушшинче, патрульсемпе артиллери ĕçĕ пăларать. Пирĕн самолетсем-торпедоносецсем Соллум патĕнче противникăн эсминецне торпедăпа персе путарнă. Итали истребителĕсемпе штурмовой самолечĕсем противникăн мотомехчаçĕсем çине пулеметсенчен пенĕ тата бомбăсем пăрахнă. Противник самолечĕсем Киренаикири халăх пурăнакан тĕрлĕрен пунктсем тата Триполи хули çине темиçе хутчен те пырса тапăннă, вĕсенче 4 çын вилнĕ, 10 çынна яхăн аманнă. Çапăçура противникăн пĕр самолетне персе антарнă.

Грецири фронтра çапăçусем вырăнĕ-вырăнĕпе пулса иртнĕ, çав çапăçусем вăхăтĕнче противникăн пысăк çухатусем пулнă. Противник пирĕн малти позицисене атакăлама пăхнă анчах ăна каялла хăваласа янă. Унăнне 3 самолет персе антарнă. Пирĕн карапсем тинĕс хĕрринче противник йышăннă пунктсемпе çулсем çине бомбăсем вăйлăн пăрахнă.

Хĕвелтухăç Африкăра противник Эритрейăри халăх пурăнакан пĕр пункт çине бомбăсем пăрахма хăтланнă, анчах пирĕн истребительсем вĕсене бомбăсем пăрахма паман».

КИТАЙРИ ВĂРÇĂ

Çурçĕр Китайра. Шаньси, Хэнань тата Хэбэй провинцийĕсен чиккинче темиçе кун каярах японецсем Китай партизанĕсен базине хирĕç наступлени пуçланă. Японецсен наступленийĕ халĕ те чарăнман-ха. Китай войскисем японецсене хирĕç вăйлăн, çине тăрса çапăçаççĕ. Японецсем виçĕ енчен наступлени туса пыраççĕ.

Центральнăй тата Кăнтăр Китайри фронтсенчи лару-тару çинчен сведенисем çук.

Январĕн 7-мĕш. (ТАСС).

ÇУРÇЕР КИТАЙРА. Иртнĕ уйăх вĕçĕнче Шаньсипе Хэнань провинцийĕсен чиккисен тăрăхĕнче пуçланнă çапăçусем юлашки кунсенче вăйланнă. Январĕн 1-мĕшĕнче японецсен чаçĕсем (4 пин çын ытла) Цзиньчэнран çурçĕр-хĕвелтухăç еннелле, Гаодунчен патнелле куçса пынă, Гаодунчэн çывăхĕнче çапăçусем 4 кун хушши пынă. Китаецсем японецсене вăйлăн çĕмĕрнĕ, çакăн хыççăн японецсем январĕн 5-мĕшĕнче каллех Цзиньчэн патнелле каялла чакнă.

ЦЕНТРАЛЬНĂЙ КИТАЙРА. Аньхуэй провинцийĕн хĕвелтухăç пайĕнче, Цюньцзяо районĕнче, январĕн 4-мĕшĕнче Китай войскисемпе Япони войскисем хушшинче хаяр çапăçу пулса иртнĕ. Япони чаçĕсем Сюаньцзяо патĕнче китаецсене хупăрласа илме хăтланнă, анчах та китаецсем вăйлăн хĕснипе японецсем каялла чакнă.

Январĕн 5-мĕшпе 6-мĕшĕнче Юньнань провинцийĕн хĕвеланăç пайĕнче Япони самолечĕсем Бирмăпа Китай хушшинчи çул çине темиçе хутчен те пырса тапăннă. Бомбăсем пăрахни çинчен тĕплĕн пĕлтерни çук-ха.

Январĕн 8-мĕш. (ТАСС).

ПАРИЖРИ ПУРНĂÇ

ВИШИ, январĕн 8-мĕш. (ТАСС). Лион хулинче тухса тăракан «Тан» хаçатăн Парижри корреспонденчĕ çырнă тăрăх, Париж хулинче пурăнакансем пĕр ĕç çинчен кăна—çимĕççемпе топливо мĕнле тупасси çинчен кăна шухăшлаççĕ. Пуринчен ытларах центральнăй отоплени пур çуртсенче пурăнакансем хытă аптăраççĕ, мĕншĕн тесен, центральнăй отопленисем ĕçлемеççĕ. Магазинсен умĕнче черетре тăракансем йышланса пыраççĕ. Нумай кварталсенче аш-какайпа сутă тăвакан лавкасене хупнă, мĕншĕн тесен сутма нимĕн те çук. «Паян аш-какай çук» — çакăн пек çырса çапнине парижансем аш-какай лавкисен алăкĕсенче час-часах кураççĕ. Хăш чухне çакăн пек те пулать: продавец ыран тен какай пулĕ тесе, черетре тăракансене талонсем парса тухать. Çимĕççем сахал, çĕркăмрăкĕ пачах çук, газпа усă курасси вăйлăн чакнă.

Парижра вилекенсен хисепĕ пысăкланнă, кунсăр пуçне, юлашки вăхăтра ÿпке чирĕпе чирленипе вилекенсен хисепĕ ÿснĕ. Шăнса пăсăлнипе те вăйлăн чирлеççĕ, мĕншĕн тесен—сивĕ тата çимĕçре çу тавраш çук. Врачсем ачасем хушшинче выçă пирки вилекенсем нумайнине палăртаççĕ.

«Журналь» хаçатăн корреспонденчĕ пĕлтернĕ тăрăх, Парижра юр вăйлă çунă, çакă вăл вырăнти влаçсене йывăр положенине кĕртсе ÿкернĕ, мĕншĕн тесен урамсене тасатма грузовиксем çук.

Франци Индо-Китайĕпе Таи хушшинчи вăрçă

НЬЮ-ЙОРК, январĕн 8-мĕш. (ТАСС). Юнайтед пресс агентствин Ханойри корреспонденчĕ çапла пĕлтерет: январĕн 6-мĕшĕнче Таин пиллĕк самолечĕ Саваннакет çине 15 бомба пырса пăрахнă. Юлашки çапăçусем вăхăтĕнче Таи войскисене пысăк çухатусем кÿнĕ.

Юнайтед пресс агентствин Бангкокри корреспонденчĕ пĕлтернĕ тăрăх, Таин верховнăй командованийĕ Аран-Прадет, Бурирам çывăхĕнче тата ытти районсенче нумаях пулмасть пулса иртнĕ çапăçусем çинчен коммюнике пичетлесе кăларнă. Коммюникере çапла каланă: çак районсенчи çапăçусенче Таин 9 салтакĕ, 2 полицейскийĕ тата тепĕр ахаль çын вилнĕ. Таи территорийĕ çинче Францин 6 салтакне вĕлернĕ.

ШАНХАЙ, январĕн 8-мĕш. (ТАСС). Гавас агентствин корреспонденчĕ Ханойран пĕлтернĕ тăрăх, Франци Индо-Китайĕн войскисен командованийĕ январĕн 7-мĕшĕнче кăларнă коммюникере çапла каланă: Таи войскисемпе Франци Индо-Китайĕн войскисем хушшинче чикĕри çапăçусем пыраççĕ. Францин пĕр капитанне вĕлернĕ тата тепĕр капитанне амантнă. Таин темиçе салтакне тыткăна илнĕ.

Январĕн 7-мĕшĕнче Таин 9 самолечĕ Камбоджа провинцийĕ çинче вĕçсе çÿренĕ, Стунг-Тренг çине бомбăсем пăрахнă. Бомбăсем тивнипе 3 туземец вилнĕ тата пĕр француз аманнă. Пойпет районĕнче Таи войскисем çав-çавах атакăсем тăваççĕ. Французсен 2 çын вилнĕ тата 4 çын аманнă.

США ютçĕршывсене таварсем сутни çинчен

НЬЮ-ЙОРК, январĕн 8-мĕш. (ТАСС). Юнайтед пресс агентстви пĕлтернĕ тăрăх, США государство департаменчĕ 1940 çулти 11 уйăх хушшинче Англине 595 миллион долларлăх тĕрлĕ тавар ăсатма лицензи панă. Ноябрь уйăхĕнче Японине, Германине тата Италине таварсем сутма пĕр лицензи те паман.

Ноябрь уйăхĕнче Англине 8 миллион долларлăх çар самолечĕсем, 4 миллион долларлăх авиаци моторĕсем, 1,5 миллион долларлăх пулеметсемпе револьверсем, 1 миллион долларлăх бомбăсемпе гранатăсем янă.

ЮТÇĔРШЫВСЕНЧЕ

▲ Болгарири «София» хаçат Ванда Василевская çырнă «Земля в ярме» ятлă кĕнеке çинчен рецензи пичетлесе кăларнă. Вăл кĕнекене болгар чĕлхипе кăларнă. «Ванда Василевскаяна чăн чăнах писатель-борец теме юрать. Вăл халăха юратать, ун çинчен çырать халăха лайăх пĕлет, халăх тăшманĕсене курайманасть. Унăн кĕнекинчи шухăшсем çавăн çинчен калаççĕ те ĕнтĕ», тесе çырнă рецензире.

▲ Панамăра çĕнĕ конституци тунă. Çав конституци Англин шутланакан Вест-Инди утравĕсенче çуралнă негрсене 80 пин çынна Панама гражданствинчен кăларать, вăл унта пурăнакан халăх шутĕнчен 12 процент пулать. Кунсăр пуçне, Азири народноçĕсен 1903 çул хыççăн çуралнă представителĕсене пурне те гражданство шутĕнчен кăлараççĕ. Çапла туни ĕççĕрлĕхе пысăккăн ÿстерет, мĕншĕн тесен Панама законĕсем тăрăх кашни предприятирех рабочисемпе служащисенчен тăваттăмĕш пайĕнчен виççĕмĕш пайĕ Панама граждăнĕсем пулмалла.

▲ Эйре столицинче—Дублинра горючи çуккипе пиншер автомобильсем ахаль лараççĕ. Суту-илÿ фирмисенчен нумайăшĕсем грузсене лашасемпе турттарма тытаççĕ е тата лашасем сутăн илеççĕ.

▲ Турцире ютçĕршыв çыннисен ушкăнне арестленĕ, вăл çынсене Балкан тавраш ĕнчи çĕршывсемпе Çывăхри Хĕвелтухăçĕнче (Çăмахран, Багдадра) Англин суя укçисене салатса çÿренĕ, тесе айăплаççĕ. Арестленисен шутĕнче Кăнтăр-Америкăри пĕр çĕршывăн дипломати миссийĕн представителĕ пур.

▲ Англире 1904 çулта çуралнă военнообязаннăйсене регистраци тума пуçлаççĕ.

▲ Англири влаçсем вут чĕртекен бомбăсем пăрахнипе пулакан пушарсемпе кĕрешес тĕлĕшпе чылай мерăсем йышăнаççĕ. Ятарласах «Пушар охранин комитетне» тума шутлаççĕ. Черчилль ăна тумалли проекта ырланă. Вăл комитет составне государство департаменчĕсен ответлă представителĕсем кĕмелле.

▲ Изира (Турция) тавраш ĕнчи юханшывсем вăйлăн тулса кайнипе 4.000 хресчен нимĕнсĕр тăрса юлнă.

▲ Америкăри «Пан-Америкен «Эйруэйс» ятлă авиаци компанийĕ океансенче çÿрекен, вĕçекен ултă лодкăран виççĕшне Англине сутнă, çакна Америка правительстви ырланă. Кашни лодка 1 миллион доллар тăрать.

▲ Финляндире ачасем пит йышлăн вилеççĕ. 6 уйăхрипе çулталăк çурă тултарнă ачасенчен 70—80 проценчĕ золотухăпа чирлеççĕ.

▲ Декабрĕн 29-мĕшĕнче Швецие «Гульмарен» ятлă пароход пырса çитнĕ, вăл 6.000 тонна çимĕç илсе пынă. Пароход Нью-Йорк хулинчен вăрçă вăрçакан çĕршывсем ăна иртерсе яма ирĕк панă хыççăн кăна тухнă. Çакă вăл—блокада туса хунă хыççăн Атлантика океанĕ урлă Швецие çимĕççем илсе пынă пĕрремĕш пароход шутланать.

Трахома хирĕç кĕрешес ĕç Çĕмĕрле районĕнче

Çĕмĕрле районĕнчи медицина работникĕсемпе ялсовет председателĕсен юлашки кунсенче пулса иртнĕ канашлăвĕнче районра трахома пĕтерес ĕç мĕнле пыни çинчен сÿтсеврĕç. Ку ыйтупа врач Л. Архангельская юлташ доклад туса пачĕ.

1934 çулта районĕпе трахомпа чирлисем 2845 çын пулнă, ку вăл 9,2 процент пулать. Анчах фактсем çакна кăтартса параççĕ: ун чухне трахомпа чирлисене тĕрĕссĕн тата лайăх учета илеймен, ĕçе çиелтен çеç тунă темелле. Мĕншĕн тесен, 1934—38 çулсем хушшинче трахомран 2074 çынна сыватнă пулин те чирлисен хисепĕ чакни курăнман. Ăна 1939 çулта туса ирттернĕ тĕрĕслÿ те аван кăтартса пачĕ.

Çулталăк каялла тĕрĕс учета илнĕ тăрăх, районĕпе трахомлисем 2.710 çын е 10,8 процент пулнă. Уйрăмăнах Вăрман Тăван, Тăван, Хутар, Пояндайкино ялсовечĕсенче трахомпа чирлисем нумай пулнă.

Иртнĕ çултах ялсенче пÿрт-çуртсенчи тасалăха пăхса тухнă. Тĕрĕслÿ чылай хуçалăхра уйрăм алшăлли тата умывальник çуккине палăртнă.

Иртнĕ çулта уйрăмăнах трахомлисенчен III-мĕш стадипе чирленисем нумай шутланнă. Çитменнине тата чирлисен шутĕнче 18 çултан çамрăккисем чылай пулнă. Çапла, Молгачкинори шкулта вĕренекенсенчен чирлисем 37,2 процент, Вăрман Тăванта—36 процент, Тăванти шкулта 30 процент пулнă.

Çакăн хыççăн районри медицина работникĕсем умне питех те ответлă задача тухса тăнă: çитес çулсенче ĕççыннисене усал чиртен сыватса пĕтермеллех. Тимлĕн ĕçе тытăннă, чылай ялсенче çĕнĕрен трахпунктсем уçмалла пулнă.

Тăрăшса ĕçлени чылай лайăх тĕслĕхсем панă. Паянхи куна районĕпе трахомлисем 1526 çын юлнă, çулталăк хушшинче 1000 çынна ытла трахомран сыватнă.

Анчах тумалли ĕçсем çапах чылайха. Уйрăм ялсоветсенче трахомлисем çав-çавах нумай. Ку ĕнтĕ вырăнти организацисем япăх ĕçленине те пĕлтерет. Хăшпĕр ялсовет руководителĕсем трахомпа кĕрешес ĕç çине çиелтен кăна пăхаççĕ, трахработниксене пулăшмаççĕ.

Çĕмĕрле ялсовет исполкомĕ трахома пĕтерес тĕлĕшпе нимĕнле конкретлă ĕç те тумасть. Иртнĕ çулта вутă пулман пирки трахпункт 2 уйăх хушши ĕçлемесĕр ларнă. Кунтах трахработнике супăнь, примус т. ыт. кирлĕ япаласем илсе паман, умывальник те япăх. Ку ялсоветĕнче çулталăк хушшинче трахомлисенчен пĕтĕмпе те 1,6 проценчĕ çеç сывалнă.

Егоркино, Пренеш, Пояндайкино ялсовет руководителĕсем те трахработниксене кирлĕ пек условисем туса паман. Егоркино ялсоветĕнчи трахработник Иванов юлташ вăхăтра ĕçукçи илеймест, иртнĕ çулта 4 уйăх хушши ĕçукçи илмесĕр ĕçленĕ. Паллах, вырăнти руководительсем çиелтен пăхаççĕ пулсан ăçтан ĕçĕн ăнăçлăхĕ пултăр-ха? Фактсем те çавăн çинех кăтартса параççĕ.

Канашлу ялсенче тасалăхшăн çителĕксĕр кĕрешнине палăртрĕ. Çакă вăл пуринчен ытла ĕççыннисем хушшинче ăнлантарулла ĕçе туса пыманнинчен чылай килнĕ. Уйрăмăнах комсомол организацисем ку тĕлĕшпе нимех те тумаççĕ.

Канашлу участникĕсем трахом чирне пĕтерес тĕлĕшпе татах та пикенсе ĕçлеме, пĕлтĕр илнĕ куçса çÿрекен хĕрлĕ ялава малашне те хăйсен аллинчех тытса тăма пулчĕç.

ХАР. ЛИСИН.

Театр самодеятельноçĕн смотрĕ

Хальхи вăхăтра театр самодеятельноçĕн Пĕтĕм Союзри смотрĕ пырать. Халăх хушшинчи талантлă çынсем хăйсен пултарулăхне кăтартса параççĕ. Вăл смотра пирĕн республикăри драмкружоксем те хутшăнчĕç, театр искусствин 300 кружокĕ ытлачи лайăх, суйласа илнĕ спектакльсене лартса параççĕ. Спектакльсене лартнă çĕре тăватă пин çын ытла хутшăнать.

Смотрăн репертуарĕ пысăк та пуян: классикăллă драмăсем, хальхи вăхăтри паллă пьесăсем, савăнса кулмалли комедисем, пĕр актлă пьесăсем. Чылай районсенче кружоксем смотр вăхăтĕнче лартса пама Островскин «Без вины виноватые» тата «Гроза», Гоголĕн «Ревизор» тата «Женитьба», Павловăн «Ялта», Горькин «На дне», Осиповăн «Айдар», Кăлганăн «Анисса», Арбузовăн «Шестеро любимых», Гусевăн «Слава» т. ыт. пьесăсене хатĕрленĕ.

Элĕк районĕнчи ялсенче 25 драмкружок клубсенче, вулав çурчĕсенче суйласа илнĕ паха спектакльсене лартса панă та ĕнтĕ. Вăл спектакльсене пурне те тенĕ пекех ăнăçлăн лартнă, куракансем лайăх хакланă. Ефремкассинчи, Тавăшкассинчи, Тукташри т. ыт. драмкружоксем Осиповăн «Айдар», Кăлганăн «Анисса» пьесăсене çавтери чаплăн лартса панă.

Çавăн пекех, Ишлей районĕнчи ялсенче «Масар ялĕсем» тата «Тивĕçлĕ хисеп» пьесăсене аван лартаççĕ. «Большевик» колхоз клубĕн заведующийĕ Ялдриев, Мишерти промартель культработникĕ Дмитриев, Салабайкассинчи вулав çурчĕн заведующийĕ Королева юлташсем смотра хатĕрленсе ирттерес тĕлĕшпе уйрăмах лайăх ĕçлесе пычĕç, вĕсем драмколлективсене ертсе пыраççĕ.

Элĕк тата Ишлей районĕсенче партипе совет тата комсомол организацисем смотра лайăх ертсе пыраççĕ. Партипе совет работникĕсем районсенчи смотр комиссисенче тăраççĕ. Вăрмарта районри смотр комиссин председателĕ пулса ВКП(б) райком секретарĕ Смирнов юлташ ĕçлет.

Кувакино районĕнче учительсене, врачсене, агрономсене пурĕ 73 çынна районри театр самодеятельноçне—драмкружоксене ертсе пырас ĕçе явăçтарнă. Шăхасан районĕнче те самодеятельность вăйлăн сарăлса пырать.

Анчах хăшпĕр районсем смотра организацилесе ирттерес ĕç çине питĕ çиелтен пăхаççĕ. Çак творчествăллă ĕçе ячĕшĕн çеç тума пăхакансем те пур-ха. Вĕсем ВКП(б) Обкомĕ самодеятельность смотрне ирттересси тата çавна май республикăра самодеятельность кружокĕсен ĕçне лайăхлатса пырасси çинчен йышăннă постановленине пурнăçа çителĕксĕр кĕртсе пыраççĕ. Комсомольский тата Шăмăршă районĕсенче халĕ те смотр комиссийĕсене туман. Вăрнарпа Октябрьский районсенче смотр комиссийĕсем ĕçлемеççĕ.

Смотр вĕçлениччен тата икĕ уйăх—январь—февраль уйăхĕсем юлчĕç. Çак вăхăт хушшинче кашни драмкружока смотра хутшăнмалла тăвас пулать. Партипе совет, комсомол тата профсоюз организацисен халăхăн художествăллă пуçарăвĕпе пултарулăхне ертсе пырассине лайăхлатмалла, ку ĕç çине ытларах çавăрăнса пăхмалла.

Т. ЛАЗАРЕВ.

Халăх творчестви çурчĕн директорĕ.

Чăваш АССР Прокуратуринче

Чăваш АССР Прокуратурин оргăнĕсем юлашки вăхăтра социализмла пурлăха ним хĕрхенмесĕр çаратакансене тупса палăртнă. Вĕсем совет учрежденийĕсенче тата тĕрлĕрен организацисенче ответлă вырăнсем йышăнса государство, общество пурлăхĕсене çаратса, хăйсен çумне чиксе пурăннă.

Токшикри (Сĕнтĕр р.) салат заводĕнче ĕçлекенсен пĕр ушкăнĕ пĕр каварлă пулса, производство заведующийĕ Ф. А. Ильгечкин тата мастер Г. Степанов ертсе пынипе, завод пурлăхне мĕнпурĕ 33.000 тенкĕлĕх ытла çаратса пĕтернĕ.

Вăрнар поселокĕнчи П. А. Волков «Труд» вăрман промысла артелĕнче склад заведующийĕ пулса ĕçленĕ вăхăтра 18.000 тенкĕ растрата тунă. Вăлах Хапăс селповĕн агенчĕ пулса пурăннă чух 3979 тенкĕ растрата тунă. Çав вăхăтрах Эльмен-Сăнар колхозĕнчен 3.000 тенкĕ улталаса илнĕ. Çапла вара Волков государство укçине мĕнпурĕ 24.784 тенкĕ те 69 пус хăйĕн çумне чикнĕ.

Çĕмĕрле районĕнчи Леспродторгăн Çĕмĕрлери отделенин магазинĕнче заведующий пулса пурăннă В. П. Ярлыков, çавăнтах бухгалтер пулса пурăннă А. П. Кудровпа пĕрле суя документсем туса улталаса 23.014 тенкĕ хăйсен çумне чикнĕ.

Йĕпреç районĕнчи «Спотара» заводĕнче ĕçлекенсен ушкăнĕ 23 çын, завод директорĕ Г. П. Громов хăй пуçарса ертсе пынипе прораб А. И. Флегонтов, десятник Ф. П. Савельев, старший бухгалтер Г. В. Афанасьев, бригадир А. Т. Чернов (кусем пурте малтан судпа айăпланса тĕрлĕрен сроклăха тĕрмене лармалла пулнă-скерсем) пĕр шухăшлă пулса суя документсем туса государство укçине мĕнпурĕ 73.413 тенкĕ те 49 пус хăйсен çумне чикнĕ.

Ишлей районĕнчи Чуралькассинчи чăпта çапакан промартель председателĕ Ф. Н. Сольнов, бригадирсем А. В. Васильев, К. И. Созонов тата ыттисем те артель укçине 39.000 тенкĕ хăйсен çумне чикнĕ.

Кувакино районĕнчи Сыресь ялпо председателĕ Синяков тата магазин заведующийĕ Иванкин иккĕшĕ пĕрле кооператив укçине 24800 тенкĕ хăйсен çумне чикнĕ.

Çÿлте асăннă растратчиксен ĕçĕсене прокуратура оргăнĕсем тĕрĕслесе çитерсе Чăваш АССР Верховный Судне панă. Айăплисене пурне те 1932 çулти августăн 7-мĕшĕнче тухнă закон тăрăх айăпласа уголовнăй йĕркепе суд тăваççĕ.

Морзе азбукине вĕренеççĕ

ÇЕРПУ. Чурачăкри вăтам шкулта сыхăну ĕçне вĕренмелли кружокран 15 çын вĕрентсе кăларнă. Кружокран И. Федоров, В. Петров, А. Кашанов юлташсем отлично паллăсемпе вĕренсе тухнă. Вĕсем пуçарнипе шкулта вĕренекенсем Морзе азбукине вĕренме тытăнчĕç.

Д. Кириллов.

Çĕнçул каç Шупашкарти кинотеатрта пулнă бал-маскарад. **Укерчĕк çинче**: цыгансен костюмĕпе тумланнă хĕрсем.

Г. Костин фото-ÿкерчĕкĕ.

Охотник упа тыткăнĕнче

Удорский районра (Коми АССР) Венденга ятлă ялтан 10 километрта вăрман варринче А. Н. Ванеев колхозник упа шăтăкĕ тупнă. Ванеев вăл шăтăка чавма тытăннă. Шăтăкра выртакан упа тухнă та охотник çине сиксе ÿкнĕ. Ванеев пăшалран персе упана куçран амантнă. Тарăхса çитнĕ упа охотнике çапса ÿкернĕ те хăй выртнă шăтăка пăрахнă, унтан ун çине çапă купаласа хунă. Тăна кĕнĕ хыççăн Ванеев виçĕ хутчен шăтăкран тухма хăтланса пăхнă. Анчах упа ăна сыхласа ларнă, çапăсене сирсе итлесе пăхнă.

Ванеева юлташĕсем пырса çăлнă.

(«Заря Востока»).

СУД

Тăван ачисене пăхса усраманшăн

ШАХАСАН. Шуркасси ялĕнчи Степан Емельянов 1939 çулта кил-çуртне сутса, çемьипех Свердловск облаçне пурăнма куçса кайнă пулнă. Унта пĕр çула яхăн пурăннă хыççăн каялла таврăннă.

Киле каялла таврăнса пĕр уйăх пурăнсан, никама систермесĕр, Çĕпĕре тухса тарнă. Хăйĕн çамрăк ачисене те, арăмне те пăрахса хăварнă. Ачисем колхозран пулăшу ыйтнă, колхоз вĕсене пулăшнă.

Ачисене пăхса усраманшăн тата вĕсенчен тарса çÿренĕшĕн Шăхасан районĕнчи 2-мĕш участокри халăх сучĕ Емельянова пĕр çулталăк та ултă уйăх хушши тĕрмене хупса лартмалла тунă.

П. Микушкин

КОНСУЛЬТАЦИ

Паян, январĕн 10-мĕшĕнче, ВКП(б) Шупашкар горкомĕн парткабинетĕнче **«Империалистсем Индо-Китайшăн кĕрешни»** темăпа группăллă консультаци пулать. Консультант—Царев юлташ.

Консультаци каçхине 8 сехетре пуçланать. Пурте ирĕклĕнех кĕме пултараççĕ.

ПАРТКАБИНЕТ.

Лекци

Январĕн 11-мĕшĕнче ВКП(б) Шупашкар горкомĕн парткабинетĕнче политэкономи тăрăх вулакан лекцисен циклне итлекенсем валли **«Обществăн экономикăллă аталанăвĕ çинчен марксизм-ленинизм вĕрентни»** темăпа пĕрремĕш лекци пулать. Лектор — **Железнов** юлташ.

Лекци каçхине 8 сехетре пуçланать. Итлеме абонементсемпе кĕртеççĕ. Абонемент карточкине лекци пуçланас умĕн парткабинетра илме пулать.

ПАРТКАБИНЕТ.

Ответлă редактор Р. О. МАЛЮТИН.

Чăваш совет писателĕсемпе журналистсем „Хатĕр пул“ журнал секретарĕн Иван Малгай поэтăн юратнă ывăлĕ

ВЛАДИК

вилни çинчен Малгай юлташпа пĕрле хуйхăрса пĕлтереççĕ.

Чăваш совет писателĕсен Союзĕ.
„Чăваш Коммуни“ хаçат çумĕнчи местком.

ЧУВАШСКАЯ ОБЛАСТНАЯ КОНТОРА
„МЕЛИОВОДСТРОЙ“
при У. М. НКЗ ЧАССР
заключает договоры

с колхозами, совхозами, МТС, государственными и кооперативными учреждениями и предприятиями на производство в 1941 году **проектно-изыскательских, обследовательских и строительных работ по осушению, орошению** (полей, садов и огородов), **водоснабжению** (устр-во водопроводов, гидравлических таранов, буровых колодцев и каптаж ключей), **гидротехническим сооружениям** (устройство плотин для мельничных и электроустановок), **торфоустройства** (на топливо и удобрение), **геолого и гидрогеологическим** исследованиям для с-хоз. строительства и организации кирпично-черепичного производства и установки **ветродвигателей**.

В целях установления реальных стоков выполнения работ заинтересованные организации приглашаются подать заявки до 15 февраля с/г. по адресу: г. Чебоксары, ул. К. Маркса д. № 10/9, тел. № 0—36, конторе **„Мелиоводстрой“**. 2—1

Редакци адресĕ: г. Чебоксары, ул. Володарского, 5, Дом Печати. **Телефонсем:** редакторăн—0—67, редактор заместителĕн—3—97, редакци секретарĕн — 4—40, пропаганда пайĕн — 4—97, парти пурнăç пайĕн — 7—97, экономика пайĕн—0—88, çырусемпе рабселькорсен пайĕн —2—30, «Капкăн» тата «Еçхĕрарăмĕ» журналсен—6—23, «Ленин çулĕпе» журналăн—0—85, издательство заведующийĕн—5—38, конторăн—0—23.

НТ 2232. Гор. Чебоксары, типография № 1 Управления издательств и полиграфии Чувашской АССР. Заказ № 2. Ф. Б. 9×84 п. л.